Any 60.—N.° 19965.—Preu: 30 cts.

Dimarts, 4 d'octubre de 1938

ABONAMENTS

Barcelona, mes... ... ... 2 Ptes.
Catalunya i territori de la República. trimestre. ... ... 6 »
América llatina i Portugal, trimestre. 8 »
Països convenі postal, id. ... ... 10 »
Altres països, id. ... ... 20 »

DIARI D'AVISOS I NOTICIES

ANUNCIS i RECLAMS SEGONS TARIFA

LA PUBLICITAT

REDACCIÓ: MARIA FOIX, 27 i 29 - TELEFON 19003 BARCELONA ADMINISTRACIÓ: RAMBLA CATALUNYA, 64 - TELF. 70180

JA ES COMENÇA DE DUBTAR QUE LA HISTORIA PARLI ALGUN DIA DE LA "PAU DE MUNIC"

CRONICA

El preu de la pau

SEGONS les Agències d'informació, a tot el món es va produir com un esclat d'alegria en divulgar-se la notícia de l'acord dels representants de les quatre grans potències, reunits a Munic. El malson s'esvaïa i una mena de sensació de deslliurança s'escampava per tots els àmbits del món civilitzat. Ja alguns dels representants il·lustres han tornat a llur països, on els compatriotes els han fet objecte d'aclamacions triomfals. Ja en la mateixa Anglaterra, on la gent sembla menys propícia als engrescaments, Chamberlain ha pogut ésser comparat amb Disraeli i Gladstone, els grans artífexs de l'Imperi, inspirats per la passió patriòtica de la reina Victòria.

No anem a regatejar la licitud d'aquesta alegria universal. Era tan espantosa la perspectiva d'una guerra, era tan monstruós que Europa fos condemnada a sofrir els horrors infernals que produirien, un cop desfermades, les potències del mal, que la idea d'un ajornament o d'un impediment definitiu de la catàstrofe ha d'omplir de joia tot esperit sensible. Ningú, sinó els folls disfressats d'estadistes, podrà guaitar sense sentir el vertigen el precipici on s'anava a capbussar el món, on el vell Continent que ens aguanta s'anava a esmicolar i a perdre's en una mar de sang i de foc.

Però ens diu el cor que aquesta alegria només ha inundat els esperits simples,

Es possible que tots els esperits sensibles a la idea de justícia sentin neutralitzada la joia de veure ajornada o evitada la guerra per un sentiment molt íntim, molt vague, com una mena de malestar, d'enuig, en les capes més profundes de la consciència Es possible que algú cregui que aquesta pau precària que s'ha salvat s'ha pagat a un preu massa onerós, en considerar que s'ha comprat aquella pau al preu de la dignitat. Pel gaudi circumstancial d'una vida més o menys confortable, que no durarà més, segurament, que el temps que tardin a digerir l'actual botí els vencedors sense lluita, tal vegada és massa haver renunciat a una virtut com és la dignitat, de la qual han estat sempre tan gelosos els homes i els pobles que han volgut viure amb el cap alt i no de la caritat dels altres. Quan els vencedors sense lluita reclamin nous sacrificis serà molt difícil no seguir relliscant pel pendent de les concessions on s'han ficat les potències democràtiques, que sembla que van trobant una posició confortable tot vivint de la caritat dels dictadors.

El que hom pot establir d'una manera ben certa és que aquesta alegria de les multituds democràtiques ha de tenir per al poble txecoslovac tot l'aire d'un insult en ple rostre. La rialla del món, quan un poble se sent vexat, expoliat, humiliat, ha d'ésser un sarcasme intolerable. No seria de més reclamar una mica de pudor i no sentir-nos contents quan la joia es fonamenta en el dolor dels altres. Perquè mentre el món respira satisfet, tal vegada ben acomodat a l'egoisme de veure que el sacrifici és a costa d'altri, allà al centre d'Europa un poble rediviu veu truncada la seva línia d'ascens.

Espanta de pensar que els il·lustres representants de les quatre potències que han tingut la respiració del món en suspens es proposin, com apunten les informacions, de resoldre tots els problemes d'Europa, fins aquells que durant molt de temps han estat motiu d'inquietud. Espanta de pensar que el món pugui experimentar una segona alegria com la d'ara, que algú sentiria com un fuet en la seva pell. Per això no ens atrevim a participar del parer que els quatre conferenciants històrics tinguin una *gran* talla d'estadistes. Els manca sentit, o passió patriòtica, i tal vegada els sobren estímuls d'interessos de classe.

Militarment no era justificada la claudicació de França davant les amenaces de Hitler

Una nota inspirada per l'Estat Major francès

Pertinax, a "L'Europe Nouvelle" del 24 de setembre, s'ocupa de la qüestió de Txecoslovàquia com se n'hauria pogut ocupar després de la claudicació sense honor de les dues grans democràcies. Deia, analitzant la situació:

"Si les més altes autoritats militars han declarat al president del Consell, ministre de la guerra gairebé permanent de la República, que raonablement no tenim dret a descomptar un desenllaç favorable de les hostilitats, que el desastre ens espiava, als francesos, als qual corprèn el present espectacle internacional, no han de fer més que callar. O en tot cas no han d'obrir la boca més que per deplorar que M. Daladier, ministre de la Guerra, hagi pogut parlar tantes vegades dels "compromisos ineluctables i sagrats". Però, fins a prova del contrari, nosaltres pensem que les més altes autoritats militars no han dit res que s'hi assemblés. Els nostres lectors trobaran en un altre lloc una nota sobre aquesta qüestió capital. Es anònima. Podem assegurar-los que no ens ha estat facilitada per corredors de notícies. Ens són reservades proves molt dures, deien en substància aquells als quals llurs funcions autoritzaven per fornir un judici de conjunt sobre l'exèrcit francès i per fer la suma algebraica dels seus punts forts i dels seus punts dèbils. Però és a nosaltres que ens pertany dictar la pau. La situació militar, prescindint del defalliment culpable dels polítics i dels diplomàtics, no era de cap manera susceptible d'engendrar la situació diplomàtica enfront de la qual ens trobem."

Ara bé: ¿què diu la nota anònima a què fa referència, i que per la manera com en parla té tot l'aire d'haver sortit de l'Estat major mateix? Heus-la ací:

"Per explicar la retirada de la política francesa davant dels compromisos d'assistència a Txecoslovàquia en cas d'atac, els senyors Daladier i Bonnet sembla que han fet valer, segons s'assegura, la vaciHació de l'Alt Comandament per arriscar-se en una guerra el resultat de la qual li semblava dubtós per a les nostres armes.

La insuficiència dels nostres mitjans militars, als quals l'aportació anglesa no podia portar remei més que feblement i tardament, oposada a la superioritat dels mitjans alemanys i a l'avançament pres sobre nosaltres per la mobilització i concentració de les forces del Reich, hauria estat l'argument decisiu del qual s'haurien apoderat els nostres ministres per a renunciar a tota intervenció i renegar de la seva paraula.

Hom no protestarà mai prou contra semblant deformació de la veritat, contra un semblant capgirament intencionat de les responsabilitat. Mai, en cap moment, l'alt comandament no ha adoptat l'actitud que els senyors Daladier i Bonnet li han atribuït; a l'inrevés, en les presents circumstàncies ha afirmat sempre que l'exèrcit francès es trobava a l'alçària de la seva missió. El dia que, per mitjà de la gestió planyívola de M. Daladier, Mr. Chamberlain va volar vers Berchtesgaden, res no podia autoritzar el primer ministre de la Gran Bretanya per a dubtar de la força francesa, res... tret, tal vegada, de l'injustificable defalliment del nostre Govren.

Que l'Exèrcit francès es trobés en estat de resistir, de batre's i de vèncer, el general Gamelin ho havia dit al senyor Daladier. Al ministre de Defensa nacional i de la Guerra, concretament, davant dels generals Georges i Billotte, el cap de l'Estat major general de l'Exèrcit, comandant en cap designat, havia expressat formalment la seva confiança en l'eficàcia del nostre instrument militar i la seva convicció que Alemanya, essent incapaç d'obtenir la victòria per mitjà d'una guerra curta, França, assegurada en la seva defensa i preparada per a una guerra llarga, podia comptar que a l'hora de la pau la victòria hauria coronat les seves banderes.

Aquesta confiança el general Gamelin la deduïa dels incontestables progressos realitzats des de fa dos anys per l'Exèrcit francès en l'ordre de la instrucció, de l'entrenament de les seves formacions actives i de reserva, com en el del perfeccionament del seu material. Si sobre el pla de la quantitat els endarreriments han afectat massa el ritme de les nostres fabricacions, almenys aquests endarreriments han estat en part rescabalats, i pel que fa referència a la quantitat, el de certes categories de l'armament fabricat ens assegura un avançament d'alguns anys sobre el de no importa quina potència. Posseïm els millors tancs del món, la infanteria està dotada de morters sense parella, els nostres enginys antitancs no tenen equivalent fora de casa nostra i el nostre 75, millorat, ha donat resultats excel·lents. No hem de negar que una llarga successió d'errors ha pesat damunt la nostra aviació i que no calgui una tasca excepcional per a guanyar el temps perdut. Però el redreçament s'opera, la nostra tècnica es troba a punt i els nostres motors valen tant com els estrangers per tal com, aplicats als tipus de bombardeig Dornier, els han assegurat un guany de 40 quilòmetres de velocitat sobre els motors alemanys. De més a més, no és la batalla en els aires com tampoc les destruccions que poden per elles soles guanyar la guerra. Diguem finalment que el valor moral i l'experiència dels nostres Estats Majors, hereus d'una tradició que no ha conegut cap falla, la dels nostres oficials de tots els graus de la jerarquia i la de la tropa, en la qual l'esperit de disciplina no ha estat mai tan enlairat, són la més segura garantia del rendiment màxim al qual ha d'ésser portat el nostre instrument militar. Això s'ha pogut comprovar durant els treballs d'Estat Major, de les maniobres d'envergadura diversa realitzades, dels períodes d'instrucció de les nostres reserves i àdhuc dels desplegaments espectaculars que s'han realitzat amb una particular intensitat durant els darrers mesos. I no cal oblidar la impenetrable muralla de les nostres fortificacions darrera les quals ha de fer-se la nostra mobilització general, baluard reforçat i perfeccionat després de la llicó del dia 7 de setembre del 1936 al mateix temps que l'armament poderós que conté del qual, la línia Siegfried apressadament construïda a base de ciment que encara no s'ha assecat, sofriria els efectes.

De l'estat de preparació de l'exèrcit francès confirmat pels seus caps, constatat pels agregats militars a París d'Alemanya i d'Itàlia, conegut i temut tant a Berlín com a Roma, el senyor Daladier no n'ignora res, i el general Gamelin, per fer-li compartir la seva confiança respecte el resultat d'un conflicte, no ha de fer més que recordar-li-ho. Ara bé, el general cap, no ha deixat de fer-ho.

De la mateixa manera quan ha arribat el moment per a França de prendre les mesures de protecció que exigien la nostra salvaguarda davant l'a-

(Passa a la pàgina 2)

ACOTACIONS

Vegetarianisme i dictadura

Indocumentats que som, la majoria dels mortals creiem que Hitler i Mussolini eren més aviat bèsties carnívores. Que menjaven molta carn i que àdhuc es l'juraven poder, com en un ritus secret, a ocure sang de criatures degollades de fresc... Era d'això que poder algú creia que provenia llur exaltació a la guerra, llur adoració de la força, pròpies de vells capitostos de tribus primitives i guerreres.

Però no és així. Unes petites biografies que aquests dies corren per la premsa ens adverteixen que són tot el contrari. Que tots dos són vegetarians, abstemis i que un d'ells, el que semblava més terrible, no fuma, i, encara, per a més pureza de costums (?), per a més ascetisme, és celibatari. ¿Voleu, doncs, uns éssers més purs?

Que són vegetarians, tanmateix, ja podíem haver-ho sospitat. ¿No es compadueu, precisament, a fer dejunar llurs pobles? ¿A privar-los completament de mantega, de carn, de tot allò que ja les delícies d'una taula ben servida? Mussolini fins i tot prova de fer passar el seu poble sense pa. I és que poder, més que vegetarià, és hervivor, com les vaques.

Llur vegetarianisme, no és, altrament cap propaganda per als partidaris d'un tal règim alimentari. No m'estranyaria que algun vegetarià convençut, abjurés horroritzat de la seva doctrina en saber que entre els seus confrares, hi ha especimens d'aquesta mena. Alt, la filosofia humanitarissima que el vegetarisme comporta, llur horror als sacrificis sagnants, fins de bèsties, ¿no es contradiu, obertament, amb el resultat que la pràctica del règim ha donat en aquests dos temibles dictadors?

A dir la veritat, aquesta tendència de confondre la higiene alimentària amb la moral, ens ha semblat sempre perillosa. Bé que hi hagi persones que, per qüestions de salut, hagin d'imposar-se algunes d'aquestes terribles privacions. Però, per convicció?... Cal donar, creieu-ho, a la matèria, allò que és de la matèria, i a l'esperit, allò que és de l'esperit, si no volem que l'equilibri es trenqui. Certes contencions són pertorbadores. Els nervis més que enfortir-s'hi, en surten terriblement desbaratats. I és clar, si encara només es tractés de monjos, de gent que faci vida retirada en el fons inòspit de llurs palaustleris, ens podriem limitar a compadir-los. Podriem pensar que allà ells, amb llurs sacrificis i follies.

Però en tractar-se de conductors de pobes el fet varia molt. De moment unes tals disciplines poden fernos-els admirar. Són gent que saben dominar-se, podem pensar. Però l'experiència mostra que molt sovint les privacions, els desordres, que aquestes disciplines comporten, els malhumors i els cops de nervi i de geni, les mateixes al·lucinacions, són els altres que les paguen.

No; si mai hagués de tenir un dictador, demanem que, si més no, sigui un home norma; un home que no s'acarnissi massa contra ell mateix, privant-se de totes les coses bones de la vida, encara que sigui per un ideal mític de perfecció. Perquè és la manera que, a menys, no tracti, per absurda compensació, i, de vegades, per insospitats i tortuosos camins, de privar-se també els altres. Estimar la vida amb tots els seus goigs, hauria d'ésser, potser, la primera virtut que hauriem d'exigir a un governant.

Que per això que els extrems es toquen, tan perillós pot ésser per a regir un país, l'home lliurat a tots els excesos, com l'home lliurat a tots els seus goigs, hauria d'ésser, jet i jet, són monstres. I els monstres i els homeshh no arriben a comprendre's, ni menys a compenetrar-se, mai.

Els partits catalanistes, per principi i per tradició nacional, són democràtics i parlamentaris, i els seus homes no han menystingut mai les pràctiques parlamentàries perquè per a ells la voluntat del poble és la més respectable de les voluntats

Festival-homenatge als soldats dels anys 1924 i 1923

El President Companys, en un discurs saturat d'abrandament patriòtic, afirmà:

"Quan hagin passat els anys, es veurà fins on ha arribat el tremp de Catalunya en aquest moment històric

Diumenge al matí va tenir lloc en un camp d'instrucció militar proper a la nostra ciutat un festival-homenatge dedicat als soldats de les lleves dels anys 1924 i 1923, darrerament cridats a files.

Amb aquest motiu es van congregar al dit camp nombroses representacions civils i militars i es va descabdellar un interessant programa d'exercicis militars i esportius, al qual participaren nodrits contingents pertanyents a les diferents Armes que constitueixen el nostre gloriós Exèrcit. El programa comportava igualment diverses exhibicions artístiques de danses plàstiques, així com de ballets típics bascos i catalans.

S. E. el President de la Generalitat va honorar amb la seva presència aquest homenatge, al final del qual foren pronunciades diverses allocucions patriòtiques i d'estímul per als nous soldats, la preparació dels quals, a desgrat dels pocs dies que fa que han estat cridats a files, va demostrar-se excel·lent. Una brillant desfilada va posar un punt final a una festa de la qual serbarán un agradós record tots els que hi participaren i els que tingueren la sort de poder-hi assistir com a espectadors.

El senyor Companys, acompanyat del seu ajudant comandant Escofet i del comissari de Propaganda, senyor Mirabitlles, va arribar al camp poc després de les onze, i fou rebut amb els acords de "Els Segadors", que va interpretar una Banda militar, mentre les tropes presentaven armes. Fou rebut pel sots-secretari del Ministeri de Defensa, coronel Cordón; pel cap de l'esmentat Camp d'Instrucció, i saludat per les diverses autoritats que assistien a l'acte. Recordem, entre aquestes, el comandant general de Catalunya, general Riquelme; el cap de la D. C. A., general Jurado; el comissari general dels Exèrcits de la zona catalana, senyor Ossorio i Tafall; l'inspector general d'Artilleria, coronel Fuentes; el comissari general d'Aviació, senyor Belarmino Tomàs; el Director general de Carrabiners, senyor Manuel Fernàndez; el cap del C. R. I. M. número 16, coronel Las Heras; el comissari general d'aquest organisme, senyor Eduard Garcia, i el cap de l'Escola Popular de Guerra, tinent coronel Josep Fons. Portava la representació de l'Ajuntament de Barcelona i de l'alcalde de la ciutat, el conseller-regidor senyor Junyent.

El senyor Companys passà a ocupar tot seguit la presidència de l'acte, i va presenciar diversos exercicis i proves, així com la superba desfilada final.

El camp presentava un aspecte magnífic, tant pel nombre de tropes que s'hi trobaven concentrades com pel nombrós públic que s'associà a la festa. En el cel blavíssim apareixien de tant en tant els avions de la República. Les Bandes militars amenitzaven l'acte amb els seus acords.

El president va ésser espectador de diverses danses plàstiques pulcrament executades per un Grup femení; d'una renyida cursa de 1.500 metres, a la qual participaren diferents equips de les diverses Armes que formen el nostre Exèrcit; d'una cursa de 500 metres, també per equips, i de les proves finals d'uns interessants exercicis de llançament de granades de mà.

Acabades les proves, el cap de Campament va ordenar silenci, i foren pronunciades diverses allocucions.

Primerament va parlar el sots-secretari del Ministeri de Defensa Nacional, senyor Cordón, el qual, adreçant-se en primer terme al President de la Generalitat, va excusar la presència del Cap del Govern, doctor Negrín, el qual no pogué assistir a l'acte, retingut per les ocupacions pròpies del càrrec. Dirigint-se als nous soldats, els digué que en tant que homes madurs, molts d'ells pares de família, les necessitats obligaven a incorporar-los a l'Exèrcit per a defensar les vides dels seus fills, de les seves mullers i de les seves llars. "Lluiten també per la llibertat de Catalunya i per la independència d'Espanya—digué—. Prometem, doncs, al President Companys i al Govern de la República, que sabrem lluitar com a bons." Va acabar donant visques a Catalunya, a la República i al Govern d'Unió nacional i de victòria.

A continuació va aixecar-se a parlar el senyor Companys:

Parlament del President de la Generalitat

"Som aquí — començà dient — en presència de les lleves dels anys 24 i 23, que s'incorporen a l'Exèrcit per a la defensa de la llibertat. Jo sé posar l'ànima del meu poble, perquè el meu cor batega amb el mateix compàs que el cor de les multituds. Jo sé com commouen als catalans els sentiments de pàtria i el sentir veus catalanes. Aquest poble té un amor immens per la pau, per la llibertat i pel treball, i sap defensar els ideals de llibertat i els drets de la terra. No la volíem, nosaltres, la guerra; no l'hem portada nosaltres. Ens commou més que la nostra dolor el crim de l'aviació estrangera quan destrueix les belleses dels nostres monuments i la dolor de la mare en veure destroçada la carn dels seus fills. No la volíem, la guerra, i en l'han portada. I la fem sense defalliments, resolts, coratjosos i immutables, per aconseguir la pau i assegurar la llibertat. (Ovació.)

En aquests moments que tornen a posar-se en pugna ideals que semblaven definitivamnt guanyats després de llargues lluites, després d'un calvari d'amargura de la humanitat, i en aquesat hora crucial, terrible, la nostra generació es troba altra vegada amb aquesta pugna eterna. I així som nosaltres, arma al braç, per a la defensa dels ideals de dignificació humana.

Quan hagin passat els anys es veurà fins on ha arribat el tremp de Catalunya en aquests moments històrics. Catalunya pot renunciar a tot, però les vostres armes no es poden abaixar sense que estiguin assegurades la llibertat de Catalunya, la independència de la República i l'imperi del dret i de la justícia.

Tots els sentiments complexos que avui teniu dins les vostres ànimes, tots els records que porteu al front, totes les inquietuds, jo els comprenc i els percebo, i per això us dic que amb l'escut de la bandera de Catalunya i sota els plecs de la bandera de la República voldria que la vostra gesta fos la millor de la de tots els combatents hispànics. Es una cosa difícil distingir-se entre tots els cossos de l'Exèrcit; és tasca de gegants, perquè és establir competència amb gent que són tots herois. L'amor a la meva terra, que no minva, sinó que acreix el meu amor a la República, voldria que on hi hagi un català hi hagi un defensor de la llibertat superior a tots els altres. (Ovació.)

(Passa a la pàgina 2)

Palestina

ELS ANGLESOS ENCARA ES VEUEN AMB COR D'ATACAR ELS REBELS

Jerusalem, 3. — Ahir començà una acció militar contra els rebels a la regió fronterera del nord, prop del poble de Shafamr, i avui ha continuat l'operació, que ha causat uns quinze morts més als rebels, les pèrdues totals dels quals en aquesta batalla ja pugen a vint-i-set.

De més a més s'assenyalen diverses topades entre forces militars i bandits a la regió de Jaffa.

Els rebels sofriren pèrdues molt importants.

Els alemptats terroristes segueixen a la regió de Jerusalem, on ha estat incendiada l'estació de Beit Sefafa, i els rebels han causat grans desperfectes a la via. — Fabra.

Jerusalem, 3. — Ha esclatat una bomba a Jaffa, i han resultat sis àrabs morts i tres de ferits. — Fabra.

AIXI APRENDRAN DE CEDIR

Jerusalem, 3. — Acusat d'haver comès actes de terrorisme, ha estat condemnat a mort un jueu. En el segon que és condemnat a mort per un delicte de terrorisme. — Fabra.

Els franquistes estrangers, preocupats per la batalla de l'Ebre

Zurich, 2. — El corresponsal especial a Burgos del periòdic filofranquista "Neue Zürcher Zeitung" ha comunicat al seu periòdic els informes següents sobre la batalla de l'Ebre:

"En el curs de les tres darreres setmanes, els combats no s'han paralitzat més de tres dies. Obstinadament, les tropes franquistes ataquen cada dia les posicions roges de l'Ebre, i l'enemic defensa cada pam de terreny amb una energia extraordinària.

Si els rebels s'han vist obligats a deturar les operacions en un moment donat, ha estat per causes de la manca de municions.

Aquesta pausa fou aprofitada hàbilment per l'adversari, que desencadenà un atac de caràcter divers en diferents sectors, al su-est de Terol, a les muntanyes de la serra de Javalambre, a la Mula de Sarrión i prop de Manzanares. Aquesta operació fou executada per l'exèrcit del Centre, independentment de l'exèrcit català, que combat a l'Ebre.

Els combats d'aquestes darreres setmanes han subministrat la prova de la força de resistència, cada vegada més gran, de les tropes del Front Popular. Aquestes tropes estan molt ben armades; llur alimentació és suficient. Franco haurà de fer esforços gegantins i despendre encara molt de temps abans de poder restablir les posicions originals a la línia de l'Ebre." — Agència Espanya.

Mutilats d'Espanya, mutilats d'Etiopia

MUSSOLINI REVISA ELS INSTRUMENTS DELS DOS CRIMS

Roma, 2. — Aquest matí Mussolini ha passat revista als mutilats de les guerres d'Etiopia i d'Espanya.

La cerimònia tingué lloc davant de la Casa Central dels Mutilats, amb motiu de la inauguració d'unes noves sales i del "Pati de les Victòries".

La data d'avui fou escollida com a record del 2 d'octubre de 1935, data del pas del Mareb que assenyalà el començament de la guerra d'Etiopia.— Fabra.

LA GUERRA A TOTS ELS FRONTS

Les forces de la invasió continuen la seva inútil contraofensiva en el front de l'Ebre

La colònia escolar de Godella, bombardejada per l'aviació alemanya

Durant les cinc agressions de diumenge contra el port de Barcelona els hidros alemanys tocaren dos vaixells anglesos

ELS COMUNICATS OFICIALS

DE DIUMENGE

FRONT DE L'EST. — A la zona de l'Ebre, les forces al servei de la invasió han continuat durant tota la jornada els seus violents atacs a les nostres posicions. A costa d'extraordinari nombre de baixes, han aconseguit ocupar la cota 434 al sector de Mas de Alvarez, que les nostres forces contraataquen a l'hora de redactar aquest comunicat.

Els nostres antiaeris han abatut un "Heinkel 51". En combat aeri sostingut per 25 caces propis amb 55 "Fiat", han estat abatuts dos aparells estrangers, i nosaltres hem perdut dos caces.

Ultra el trimotor "Savoia" que fou consignat en el comunicat, les nostres bateries abateren ahir un "Heinkel" i un "Fiat", i fou capturat l'italià que el pilotava.

FRONT D'EXTREMADURA. — Les forces republicanes han conquistat algunes posicions inemigues al sector de Toledo.

ALTRES FRONTS. — Res de nou.

AVIACIO. — El passat dia 29 un hidro alemany llançà diverses bombes sobre Godella (València), que causaren danys en una de les colònies escolars allí establertes i originà un mort i set ferits.

D'AHIR

FRONT DE L'EST. — Han prosseguit durant tota la jornada els violents atacs de les forces al servei de la invasió, recolzats per la constant acció d'una gran massa d'avions italo-alemanys, a les nostres posicions de Serra Lavall de la Torre i S.E. de Coll del Coso, a la zona de l'Ebre. Després de repetits i costosíssims intents, la infanteeia facciosa ha aconseguit ocupar les cotes 361, 332 i 321, i han estat totalment rebutjats llurs restants atacs.

Ahir, on caça "Fiat" aterrà, en perfecte estat, en territori propi, i fou capturat l'italià que el tripulava.

Avui, aparells de caça propis que patrullaven per aquest front han entaulat combat amb diverses esquadretes no "Fiat", i han abatut diversos aparells italians, per bé que el seu nombre encara no es pot precisar per haver-se desenrotllat el combat enmig de vran nebulositat i quasi tot ell en terreny enemic. A la nostra zona ha caigut, no obstant, un "Fiat", i ha estat capturat el seu pilot.

En persecució dels avions estrangers, els nostres caces han arribat fins a l'aeròdrom enemic de La Cènia, on han estat hostilitzats, sense conseqüències, per les seves defenses antiaèries.

ALTRES FRONTS. — Sense notícies d'interès.

AVIACIO

Ahir a la nit i aquesta matinada, els avions estrangers realitzaren cinc agressions contra la zona portuària de Barcelona. Una de les bombes que llançaren produí danys al mercant anglès "Lake-Geneve", i causà un ferit a bord del vaixell. Un altre explosiu caigué al mercant també britànic "African Mariner".

Totes les agressions foren portades a cap per hidros alemanys tipus "Heinkel 59".

Els ex-combatents francesos amics dels italians

¿Qui es recorda ara dels soldats txecs?

Paris, 2. — Els ex-combatents francesos organitzaren aquest matí en el cementiri d'Ivry, on dormen el seu darrer son els soldats italians caiguts a França, una cerimònia molt senzilla que, després de les hores greus que ha viscut el país, es convertí en un acte d'amistat franco-italiana.

El senyor Sabatlier, conseller municipal, presidia la delegació garibaldina de l'Argona, i en nom dels ex-combatents francesos saludà la memòria dels caiguts en el camp de l'honor. — Fabra.

* * *

Roma, 3. — Les lleves del 1910 i 1912, cridades no fa gaire sota les armes, seran llicenciades des del dia 10 d'octubre.

Des d'aquesta data també seran llicenciades tres divisions alpines i efectius de la D. E. C. A. cridats en aquests darrers temps. — Fabra.

Els minaires anglesos tindran cura de 1.000 infants espanyols durant set anys

Londres, 3. — Els minaires anglesos han decidit ocupar-se durant set anys de mil infants espanyols. El president de la Federació de Minaires del País de Galles, Arthur Horner, ha fet aquesta declaració en tornar d'Espanya, on ha visitat les "llars" d'infants.—Ag. E.

Un assassí de criatures s'ha casat

Roma, 3. — El capità Bruno Mussolini, fill del "duce", avui ha contret matrimoni amb la senyoreta Gina Ruberti, néta del professor Vincenzo Tangorra, que fou primer ministre del Tresó del règim feixista. — Fabra.

CRONICA BARCELONINA

GENERALITAT DE CATALUNYA

Presidència

Sots-secretaria

Ahir al matí el sots-secretari de la Presidència, senyor Rouret, rebé entre altres, les següents visites:

Els diputats senyors Lloret, Galés i Tauler; senyor Aragay, president de la Comissió de Mobilització i Control Civil; senyor Oliva, comissari Municipal de la Generalitat a Llívia i Puigcerdà, i el senyor Viladoms, president del Casal d'Esquerra del Districte II.

Conselleria de Governació i Assistència Social

Per conducte del Comitè Nacional d'Ajut a Espanya, s'ha rebut de les organitzacions estrangeres d'ajut a la nostra obra, i amb destinació a les Institucions de la Generalitat, quatre caixes contenint 43 quilos de sucre, 18 quilos de pasta per a sopa, disset pots de conserves diverses, tres paquets de 700 grams de cacau, un paquet de 400 grams de cotó, i una capsa de joguines.

Durant el mesde setembre darrer l'Hospital General de Catalunya ha rebut els següents donatius:

Del Fons de Solidaritat Internacional: 150 quilos de llet en pols; 100 quilos de sucre; 100 quilos de pasta per a sopa i 100 quilos de biscuits.

De l'Office Internacional pour l'Enfance: 1.050 quilos de llet en pols i 2.000 quilos de sucre.

Dels Catalans de Santiago de Xile, a través de l'Agrupació Catalana d'Amèrica: 1.000 quilos de mongetes.

Els donatius en metàl·lic rebuts directament pel propi Hospital, durant el mateix mes de setembre darrer, han estat els següents:

E. C. Closa & Sedó, S. L., 25 pessetes; Banda Municipal de Barcelona, 152'40; una persona pietosa, 25; X. X., 118'50; senyora Victòria Garcés i Garcés, 20; La Protectora, 100; senyora Concepció Vila, 10. Total, 450'90 pessetes.

Conselleria de Justicia

S'ha publicat un Decret de Justicia la part dispositiva del qual diu:

"Article únic. Queda augmentada la plantilla de l'Arxiu Judicial de l'Audiència Territorial de Catalunya amb un auxiliar primer, amb 6.000 pessetes de sou; un auxiliar segon, amb 4.800 pessetes de sou, i un ordenança, amb 4.800 pessetes de sou.

El personal de l'Arxiu Judicial de l'Audiència Territorial de Catalunya es farà càrrec de tots els serveis de la Biblioteca de la mateixa Audiència."

Conselleria de Cultura

Ha quedat constituïda la Comissió del Llibre en la forma següent:

President, el conseller de Cultura. Vocals, Maria Baldó de Torres, en representació de la Ponència d'Ensenyament Primari del Consell de l'Escola Nova Unificada; Josep M. Capdevila de Balanzó, representant de la Institució de les Lletres Catalanes, i Sebastià Pla i Cargol, com a persona idònea designada pel conseller de Cultura.

Secretari, Pere Llober i Carol, funcionari d'aquesta Departament.

Conselleria d'Economia

A la Secretaria del conseller d'Economia, senyor Comorera, continuen rebent-se nombrosos donatius destinats a l'obra dels Restaurants Infantils. Darrerament s'han rebut els següents:

Secció Femenina del Sindicat de la Indústria Gastronòmica, 7.003 pessetes; Pallàs, delegat de la Comissió Interventora de la Indústria Gastronòmica, ha lliurat 22.949'50 pessetes, producte d'una subscripció popular que encara continua oberta; personal del Bar Versalles, 50 pessetes; Montejo, de Tarragona, 49 pessetes; Joventuts Socialistes Unificades, de Tarragona, 1.020 pessetes, producte d'un festival;

— Per ordre del Departament d'Economia s'ha implantat a tot el territori de Catalunya la guia de circulació de pells.

La part dispositiva de l'esmentada ordre diu així:

Primer: Queda implantada a tot el territori de Catalunya la guia de circulació per a les pells de vaca, de cabra o llanudes, amb pèl o curtides, d'acord amb el model que es publica com anex d'aquesta Ordre.

Segon: Aquestes guies de circulació hauran de portar, impresoindiblement, la signatura del director general d'indústria i el segell en tinta l'aquesta mateixa Direcció general.

Tercer: Totes les pells de vaca, de cabra o llanudes, amb pèl o curtides, a què fa referència l'apartat primer, que circulin sense l'esmentat document, seran decomissades i sancionats els contraventors.

GOVERN DE LA REPUBLICA

Congrés dels Diputats

Ahir al matí visitaren el president de les Corts els senyors Portela, Just, Valera, Aureli Matilla i Pena.

Ministeri d'Hisenda i Economia

El ministre de Finances i Economia, i conferencià extensament amb el delegat del Ministeri a l'estranger, senyor Bugeda, que torna avui a París.

Ministeri d'Instrucció Pública i Sanitat

Ha tingut lloc la sessió de constitució del Consell Superior de Cultura, havent elegit President el senyor Odón de Buen.

Des d'avui s'han tornat a admetre inscripcions d'infants menors d'un any per als dispensaris de Puericultura de la Subsecretaria.

També es notifica que ha estat inaugurada una nova Secció de Maternologia per a assistència mèdica i atencions de dones embarassades i mares lactants.

Per a inscripcions d'infants és indispensable la presentació del certificat de naixement del Registre Civil i el carnet de racionament de llet. Oficines, Urgell, 71, de tres a cinc de la tarda.

Comitè d'Ajut a Espanya

Sota la presidència del senyor Martínez Barrio, i amb l'assistència de Victòria Kent, Rueda Ortiz, Ayala, Vaamonde i Viescas, s'ha reunit el Comitè Executiu d'Ajut a Espanya, i ha prosseguit a l'estudi de diverses qüestions d'urgència plantejades, i s'han pres acords relacionats amb la correspondència amb l'exterior per a la normalització dels serveis.

NECROLÒGICA

JOAN PICO I RIU

Abans-d'ahir a la tarda deixà d'existir el senyor Joan Picó i Riu, pare del secretari general de la Comissaria General d'Ordre Públic de Catalunya, senyor Josep Picó i Martí.

El senyor Picó i Riu, en el transcurs de la seva llarga vida, havia sabut educar els seus fills en el culte a Catalunya i als ideals republicans, i fou un dels patriotes que més aviat sentiren els anhels de democràcia que es desvetllaren a començaments del nostre segle.

Reposi en pau el bon ciutadà, i rebin els seus fills Joan, Josep i Dolors l'expressió del nostre condol més sincer.

L'enterrament tindrà lloc avui, a les deu del matí, i sortirà de la casa mortuòria, carrer del Camp, números 35 i 37, baixos (Sant Gervasi). Necrològica.—Joan Picó

D'interès per als que organitzen festivals

Hom recorda una vegada més a les directives de totes les entitats polítiques, culturals, esportives, d'esbarjo, etc., que tractin d'organitzar representacions teatrals o qualsevulla altra mena d'espectacles, el deure ineludible que tenen de sol·licitar el corresponent permís, en instància adreçada al conseller de Governació i Assistència Social de la Generalitat de Catalunya, puix que del contrari, ultra la suspensió de l'acte, seran aplicades les sancions corresponents als contraventors d'aquesta ordre, d'acord amb el que disposa el vigent Reglament d'Espectacles.

La susdita instància ha d'ésser presentada amb 72 hores d'antelació a l'assenyalada per a la celebració de l'acte al Negociat d'Espectacles Públics del Departament de Governació i Assistència Social (Corts Catalanes, 617, entresol), on, així mateix, haurà de recollir-se l'autorització deguda, puix que la manca d'aquesta implica també una falta sancionable.

Els actes d'abans-d'ahir

AL TEATRE TIVOLI. — Míting del Partit Socialista Unificat de Catalunya.

Tal com s'havia profusament anunciat, diumenge se celebrà al Teatre Tivoli un míting en el qual parlaren els senyors Rafel Vidiella i Joan Comorera, per exposar la posició del P. S. U. C. davant el moment actual.

Ambdós oradors pronunciaren sengles discursos comentant el moment polític d'ací i de fora. El del senyor Comorera durà dues hores. El públic, compost per afiliats al partit organitzador de l'acte, se sentí interpretat pels oradors i els aplaudí llargament. Una banda amenitzà l'acte.

A L'ATENEU BARCELONES. — Conferència de Francesc Pujols.

Diumenge al matí, a l'Ateneu Barcelonès, va donar la seva anunciada conferència l'escriptor senyor Francesc Pujols, el qual desenvolupà el tema "Història de l'Art de la Seducció des dels temps primitius als moderns." L'acte fou presidit pel president de l'Ateneu Professional de Periodistes, entitat organitzadora d'aquest cicles de conferències. A requeriment del senyor Ferran Pintado, la presentació del conferenciant va ésser feta per l'escriptor senyor Rafel Moragues, el qual ocupava un lloc a la presidència.

El senyor Moragues expressà que Pujols era un filòsof que havia descobert la veritat. Recordà un sonet seu del qual féu un elogi tan fervorós el senyor Menéndez Pelayo que en digué que era digne d'haver estat escrit per Petrarca.

Acabà expressant que Francesc Pujols, per la seva cultura i el seu talent és un dels homes més extraordinaris de Catalunya.

El senyor Moragues va ésser molt aplaudit, i a continuació el senyor Pujols començà a desenrotllar la seva dissertació. Ho féu recordant una anècdota relacionada amb la vista d'una causa seguida a la nostra ciutat contra un individu pel delicte de seducció. Seguidament digué que l'home, als temps primitius, usà com a mètode de seducció el garrot.

Assenyalà els sistemes de seducció durant les civilitzacions clàssiques grega i romana, que consistiren en la venda de la dona i el rapte, tot adquirint l'exemple de Friné.

Es referí a la guerra de Troia, i digué que aquesta fou motivada pel rapte de la muller del rei Menelau. Afegí que fou el Cristianisme el que creà una nova arma de seducció, que consistí en l'adoració de la dona, la qual passava a constituir l'ésser més espiritual de la creació. El Cristianisme — digué — creà la idea del matrimoni indissoluble.

Recordà que el concepte de l'honor no és dels temps primitius, sinó del Renaixement.

Esmentà com un dels seductors més irresistibles el duc de Buckingham, el qual enamorà dues reines, i estigué a punt de fer-ho també amb la muller del rei Felip XIII, de França.

Digué que a començament del segle dinovè l'amor tornà a tenir un sentit cavalleresc amb el romanticisme, i recordà Heine en cantar poèticament l'amor impossible. Afegí que a finals d'aquest segle tornà a enfosquir el romanticisme i es creà la dona freda, neutra i passiva, que fou la base del casament d'interessos.

Glossà amb paràgrafs amarats de fi humorisme, la seducció en els temps actuals, expressant que per tal de triomfar en les lluites de l'amor no convé d'anar de pressa, sinó el més a poc a poc possible, bo i argumentant la seva afirmació en una anècdota de Balzac.

Una gran ovació acollí les seves darreres paraules.

FRONTO NOVETATS

Avui, tarda, a les 3'15, a pala

AZURMENDI - PEREA

contra

SOLOZABAL - JAUREGUI

Detalls per cartells

L'ENSENYAMENT

La Institució d'Estudis Comercials de la Generalitat de Catalunya, Duran i Bas, 9, baixos, té oberta la matrícula als seus estudis per al Comerç, la Banca i l'Administració. Les hores per a la matrícula són de 6 a 8 del vespre, tots els dies feiners. Ensems seran ateses totes les informacions que es demanin sobre el pla d'estudis.

FRONTO TXIKI-ALAI

Avui, tarda, a les 3'30:

TRINI - MARI

contra

ARRATE I - VASQUITA

Nit, no hi ha funció.

Festival-homenatge

(Ve de la primera pàgina)

Amics de la pau, sensibles al dolor, romàntics en les ambicions de la bondat i en els sentiments fraternals envers tots els homes, sou gent de guerra i soldats de coratge per a la defensa d'allò que és la vostra vida i el vostre amor: Catalunya. I jo sé ben bé que les libertats de la terra no perilliaran mentre les vostres mans puguin sostenir una arma." «Ovació.)

El President pronuncià després unes paraules en llengua castellana, adreçades al no entaifans, i per a saludar tot l'Exèrcit i els seus caps i oficials, i digué que aplegats sota la bandera de la República espanyola defensen les llibertats dels homes i dels pobles i la pau i la justícia per a tot el món.

Una xardorosa ovació acollí les darreres paraules del discurs del senyor President. Es donaren visques a Catalunya, a la República i a l'Exèrcit del poble.

Acabada l'ovació amb què foren rebuts els darrers mots del President, va començar la desfilada de les tropes, que, com hem dit més amunt, fou d'una gran brillantor. Hi participaren, ultra els soldats de les noves lleves, formacions dels Cossos de Seguretat, Assalt, Carrabiners, Aviació, Marina de Guerra i forces d'Intendència, Sanitat i Batallons de Reraguarda. La marcialitat d'aquestes forces, que posaven de relleu la seva irreprotxable presentació en els equips, vestuaris i armaments, varen fer d'aquest fi de festa el digne coronament d'un acte molt simpàtic i interessant. Varen desfilar en darrer terme un grup d'individus de les Brigades Internacionals, amb llurs casaca d'acer i estendard, al qual el nombrós públic va retre homenatge d'agraïment i admiració.

El senyor Companys va abandonar tot seguit la presidència i fou acomiadat fins al peu del seu automòbil per les autoritats presents. Com a l'arribada, i mentre les forces presentaven armes, una Banda militar interpretà "Els Segadors".

Militarment no era justificada

(Ve de la primera pàgina)

menaça alemanya, l'Alt Comandament les ha realitzades amb una sang freda absoluta segur com estava que [illegible] donaria assentiment si les coses ens codulen a allò pitjor. Cent deu mil homes han vingut a reforçar els nostres efectius normals i les incorporacions s'han efectuat amb una ordre i una calma que garantien l'esdevenidor per tràgic que hagués d'ésser.

Al mateix temps que el general Gamelin creia poder comptar sobre la resolució francesa que recolzava la força de les armes, la col·laboració anglesa, la russa i ja de les trenta-sis Divisions txeques mobilitzables per a fer reflexionar Alemanya a atraure'ns aliats i amics vacil·lants, els informes més precisos i degudament controlats —mai el nostre "Deuxième Bureaux" han funcionat tan bé— li preciseven l'estat d'ànim de l'Alt Comandament alemany fermament oposat a la guerra, certes divergències greus en l'exèrcit del Reich i l'estat precari d'una situació econòmica que feia difícil per a l'enemic el manteniment d'una guerra llarga. Els senyors Daladier i Bonnet sabien tot això. I no obstant han cedit!

Es que no han volgut escoltar més que al general Vuillemin cap d'Estat Major General de l'aviació francesa, heroi de l'aire, eixit dels rengles, però que no hauria hagut de passar de capità, que va caure en el parany que Goering li va posar a Berlín, les apreciacions inconsiderades del qual encara que severament jutjades pels seus col·legues, han trobat en els dos ministres units orelles massa ben disposades a escoltar-lo. — XXX."

Recordant aquells dos vells catalanistes

Quanta joia ens produí a tots els santjoanins la publicació en el diari català "La Humanitat" del dia 11 del passat de l'article d'Artur Llorenç titulat "Un vell catalanista"!

Era tan nostre En Joan Danés que ja mai no podrem oblidar-lo, com tampoc no podrem oblidar aquell altre fill santjoaní, aquell exemplar arxiver Mn. Josep Masdeu; molt difícil ens resulta recordar Danés sense recordar Masdeu. Dos fills, en tots conceptes il·lustres, ha perdut la nostra vila en el transcurs dels dos anys de guerra, dos fills bessons en catalanitat, en investigacions històriques i geogràfiques, arqueològiques i folklòriques. Quantes i quantes converses haviem sentit entre tots "dos" de treballs d'història de Catalunya i de la nostra vila! Quant de valor tenia el nostre arxiu, el segon de Catalunya, gràcies a l'esforç callat i constant de mossèn Masdeu! Eren en vida i són, en mort, inseparables.

Cal recordar Danés i Vernedes, sempre àgil com bé ens recorda Artur Llorenç. El recordem repuntejant la nostra dansa dels Pavordes, per tal que hom aprengués aquej a dansa, per ell rejovenida i embellida al mateix temps.

Tampoc podem recordar el nostre Joan sense evocar "La vaca cega", de Joan Maragall. Vingué la revolta feixista quan ens trobàvem junts en pie projecte de monument de "La vaca cega" a la font del Cubillà. Tantost En Joan Alavedra féu públic en un dels seus "Fets del dia" que la font del Cubillà fou el lloc on s'inspirà Joan Maragall per escriure la seva famosa poesia, vingué Danés corrents a donar-nos-en compte a tots els companys que llavors formàvem part de la Junta de la biblioteca popular, "Foment de Lectura", i em deixà l'encàrrec d'investigar tot el que pogués referent al cas.

El proper diumenge li faltà temps per venir a veure'm i preguntar-me pel resultat de les meves gestions, les quals ja sort volgué que fossin fructíferes, ja que vaig descobrir el "Sagal del Cubillà" que tirà el "roc amb tanta traça". Danés i Vernedes l'interrogà, i més avall transcrivim el seu diàleg per creure-ho interessant.

En Janot de Can Pau Llebra, el "Sagal del Cubillà", és un home analfabet per dissort seva. Compta actualment 58 anys, plè de salut i corpulent. Danés interroga: —Digà'm, Janot: tu feres cega la vaca del Cubillà?— En Janot, sorprès de moment, calla, arronsa les espatlles i pren un caire recelós i curiós al mateix temps. Danés i Vernedes el treu de dubtes fent-li avinent que no li passarà absolutament res, i En Janot, fent aleshores una miqueta de memòria, contesta afirmativament. Danés il féu memòria d'aquell senyor de la barba negra (Joan Maragall), que tots els dies d'estiu solia anar amb els seus familiars a la font. Janot manifestà seguidament que recorda, i ho fa amb tota mena de detalls, la sorprenent aparició de la "vaca cega" a la font, la qual foragità, produint fort esglai als familiars de "Don Joan", els quals foren refets de llur espant gràcies a la "ratafia" que els donà la bona masovera del mas Cubillà.

I explica amb tot detall el color de la vaca, color xocolata clar, i la llunor del seu pèl, el gros banyatge que duia, i ens diu que responia al nom de "Bonica". Insistetx que féu cega sense voler la vaca, i que aquell "cop de roc llançat amb massa traça" li valgué una forta repulsa.

Joan Danés ja sabia la casa i la cambra on Maragall va escriure la poesia. Tenia ja noció d'on es trobava la famosa "pica", i amb tants precisos detalls es llançà a la tasca del moment, ben recolzat pel fervent i entusiasta catalanista Joan Alavedra i no menys aleshores Ventura Gassol, llavors conseller del Govern de la Generalitat.

He aprofitat aquesta avinentesa per a fer pública una de tantes obres com Joan Danés i Vernedes ens havia ja fet segures. I com Artur Llorenç, tots els santjoanins esperem venre després de la guerra l'homenatge a Danés i Vernedes i a Mn. Josep Masdeu, aquests dos fills santjoanins, catalans de cor i d'ànima amarada d'alta espiritualitat.

L. CURUMINA SUBIRAS

Puig Alt de Ter, setembre del 1938.

Els alemanys preparen el sudetisme als EE. UU.

Però el poble americà apedrega el führer ultramarí i intenta linxar-lo

Nova York, 3. — A Unió City (Estat de Nova Jersey) es registrà ahir una important manifestació antifeixista amb motiu d'intentar celebrar els elements nacional-socialistes una festa commemorativa de l'aniversari del desembarc dels primers masovers alemanys a l'Amèrica del nord.

El cap dels nazis establerts als Estats Units, Frit Kuhn, arribà a la dita població vestint l'uniforme de les tropes d'assalt nazi, i en el moment que en automòbil es dirigia a un local on havia de celebrar-se un míting de la "German-American Rund", la multitud que l'esperava li llançà una pluja de pedres, i seguidament intentà prendre per assalt l'automòbil i arrossegar-lo fora d'ell.

La policia hagué d'intervenir enèrgicament, per tal d'evitar que el cap nazi fos linxat.

La multitud, enmig d'una cridòria xardorosa, l'obligà a fugir a corre-cuita d'Unió City. — Fabra.

Després de la crisi el Japó no serà pas millor

Toquio, 3. — El príncep Konoje ha pres avui la direcció dels serveis dels ministeris de Relacions Exteriors i Ultramar.

Com és sabut, el príncep Konoje s'ha fet càrrec d'aquests serveis a conseqüència de la dimissió del general Ugaki.

En unes declaracions que ha fet als periodistes, el príncep ha afirmat que el Japó no modificarà la seva política amb la Xina després de la dimissió del general Ugaki, i ha afirmat que es proposa designar aviat un ministre de Relacions Exteriors, però que no considera que això sigui possible abans de la setmana entrant.— Fabra.

El Japó es retirarà de tot el que depèn de la Societat de les Nacions

Toquio, 3. — S'anuncia que el Japó anunciarà aviat la decisió de retirar-se de tots els organismes internacionals dependents de la Societat de les Nacions amb els quals col·laborava encara. Solament es fa excepció en el que es refereix al Tribunal Internacional de Justícia. — Fabra.

JA COMENCEN ELS FENOMENS

París, 3. — Durant la nit darrera s'observà a la regió de Lorient un curiós fenomen. Una bola incandescent de la grandària de la lluna plena aparegué al cel de Lorient il·luminant la terra i desaparegué. En desaparèixer deixà darrera seu una estela lluminosa i pocs segons després se sentí un soroll apagat, com el d'un tro. Els navegants declaren haver vist també el fenomen. — Fabra.

EL'S TRIBUNALS

Davant els diversos Tribunals que funcionen a la nostra Audiència es veleren distintes causes els resultats de les quals, per als respectius processats, foren els següents:

Condemnats: Per alta traició Marià Julià Llobero, Antoni Antolio Vilanova i Josep Portillo, deu anys d'internament en camps de treball; Manuel Adell Margelí i Encarnació Martí Gironès, sis anys i un dia; Josep Antolín Villanueva, deu anys d'internament en camps de treball, i Angel Alcalde Navarro, sis anys i un dia; per acaparament de gèneres en gran quantitat, 200.000 pessetes de multa a Lluís Julià Besés, i 5.000 pessetes a Magí Ramon Roca.

Absolts: Josep Díaz García, Angel Jimeno Marín, Antoni Perucho Forners, Maria Josefa Canals Bordof, Manuel Guasch Estalella, Elvira Pérez González, Josefa Castro Ramos i Lluís F. Sanmartí Fernández.

NOTES SOLTES

* La Delegació d'Hisenda fa avinent que està obert el pagament voluntari a tota l'ex-província de Barcelona de les patents de circulació d'automòbils corresponents al quart trimestre, i ensems fa present l'obligació d'adquirir-la els propietaris i usuaris dels esmentats vehicles.

* El Servei de Tramesa de Paquets als Combatents del Sector Centre, que té establert el Comissariat de Propaganda de la Generalitat de Catalunya al Passeig de Pi i Margall, número 65 bis, notifica que, per tal de poder atendre l'expedició dels que té en magatzem, resta suspès el servei d'admissió fins al dia 10 del present mes d'octubre. L'oficina restarà oberta solament de quatre a sis de la tarda per a atendre consultes.

* La subscripció pro dispensari farmàcia de l'Associació de Mutilats i Familiars dels Morts de la Guerra i la Revolució puja, en la darrera llista que se'ns tramet, a 16.162'25 pessetes.

EL'S ESPORTS

FUTBOL. — Els partits que van jugar-se diumenge donaren els següents resultats:

Cos de Seguretat, 2; C. R. E. A., 2, Europa, 8; Selecció, 0.

Martinenc, 1; Sants, 3.

BOXA. — A Buenos Aires combateren dissabte el cubà Kid Tunero i el notable pes mitjà argentí Landini. El resultat fou de màxim nul, però una bona part dels espectadors hauria proclamat vencedor Tunero.

ATLETISME. — Riga, 3. — L'atleta Letó Liepkalns ha batut el rècord mundial dels 30 quilòmetres de marxa corrent la distància en h., 32 m., 34 s.— Fabra.

— El Secretariat convoca les entitats adherides al Comitè Català pro Esport Popular a una reunió que tindrà lloc demà, dimecres, al local social, Mendizàbal, 13, pral, a les set de la tarda.

PROVEIMENTS

Les arribades de peix fresc que es posaran a la venda durant la present setmana hauran de distribuir-se al públic amb el tiquet núm. 11 fins a les onze del matí, i de les onze endavant es despatxaran amb el tiquet número 12. L'ordre diari del repartiment serà el següent: dimecres, es despatxaran els tiquets de 6 i 8 racions: dijous, els de 3, 10 i més racions; divendres, els de 4; dissabte, els de 2, 7 i 9; diumenge, els de 1 i 5 racions.

TRENCATS Guariment ràpit i econòmic ORTOPEDIA TEIXIDO Aribau 5

Teatre Català de la Comèdia (Abans Poliorama)

Gran èxit de la famosa obra de Sakespeare

LA FERESTEGA DOMADA

per MARIA VILA I PIUS DAVI

Acurada presentació

EXPOSICIONS D'ART LA PINACOTECA

Passeig de Gràcia, 24

EXPOSICIO COL·LECTIVA DELS MILLORS PINTORS MODERNS

SALA BUSQUETS

Pintura i escultura dels primers dels nostres artistes contemporanis

CAMISERIA FERRER-BATLLES 36, Boqueria, 38

Camises, Corbates, Pijames, Pantalons, Pescadores, Caçadores, mitges, etc.

PREUS MINIMS

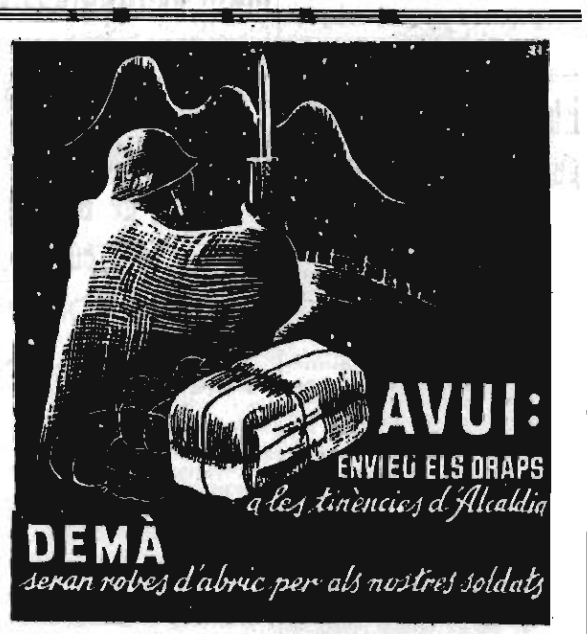
MITGES "ORO"

Gèneres de Punt

Gonzalo Comella

Enric Fontbernat, 10 (abans C. Casañas)

BARCELONA

TARIFES TELEFONIQUES

Degut a les actuals circumstàncies de vida cara, el Govern de la República ha establert, per Decret de 28 de setembre de 1938, un subsidi en concepte de plus de guerra per als empleats i agents al servei de la COMPANYIA TELEFONICA NACIONAL D'ESPANYA.

El mateix decret estableix també amb data de 1.er d'octubre del 1938 un augment de 36'24 per cent en les tarifes telefòniques urbanes i interurbanes, el producte de les quals es dedicarà al pagament del subsidi esmentat.

Accidents del Treball

Malaltia, Incendis-Vida

Mutua General de Seguros

TRENTA-UN ANYS D'ACTUACIO SOCIAL

BALMES, 17 i 19 Telèfon núm. 20755

Dues-centes Delegacions i Sucursals per tot Espanya

Sucursals a Catalunya:

Girona: Rambla de la Llibertat, n.° 23

Tarragona: Aving. de la República, 77

Lleida: Avinguda de la República, 24

El Saló de Tardor 1938

Dissabte, amb assistència de les autoritats i de les personalitats més destacades en l'art i les lletres, fou inaugurada solemnialment aquesta nova manifestació de l'espiritualitat de Catalunya

Un magnífic discurs de Carles Pi i Sunyer

Dissabte fou inaugurat el Saló de Tardor 1938.

Les espaioses dependències del Casal de la Cultura es veieren, molt abans de l'hora anunciada per a l'acte oficial de la inauguració, plenes de selecta concurrència.

Entre els assistents recordem: Jaume Mirabitlles, comissari de Propaganda de la Generalitat; Ramon Frontera, sots-secretari del Departament de Cultura; Vila Mirabitlles, cap de serveis i alt personal del Departament de Cultura; López Sevilla, secretari particular del ministre de la Governació, en nom i representació d'aquest, i nombrides representacions del bo i millor de les lletres i de les arts de Catalunya.

Ocupà la presidència l'honorable conseller de Cultura, Carles Pi i Sunyer, acompanyat dels senyors Francesc Galí, director general de Belles Arts; Dunyac, de la Junta d'Exposicions; Vidiella, conseller de Treball; Víctor Colomer, president de la Comissió Municipal de Cultura; Andreu Abelló, president de l'Audiència i Tribunal de Cassació; Hermen Anglada Camarasa, creador del premi que portarà el seu nom, i Junyent, per l'Ajuntament de Barcelona.

L'escultor Dunyac llegí unes quartilles on va glossar l'acte que s'estava celebrant. A continuació fou llegida l'Ordre de Conselleria que establia el premi Anglada Camarasa per a un paisatge català.

Fou llargament ovacionat l'ilustre paisatgista donador del premi, que ostenta el seu nom i que ascendeix a 5.000 pessetes.

Víctor Colomer pronuncià unes paraules en defensa de la cultura amenaçada pel feixisme.

A continuació va aixecar-se el conseller de Cultura, Carles Pi i Sunyer, que fou rebut amb una perllongada ovació, i el qual llegí el notable discurs que donem més avall i el qual fou calorosament aplaudit.

Bon punt apiacats els aplaudiments, va ésser aixecat l'acte, i els honorables consellers de la Generalitat i de l'Ajuntament, amb totes les personalitats apiegades, davallaren a les dependències de la planta baixa del Casal, on recorregueren les instal·lacions del Saló, admirablement disposades i emplaçades.

Discurs del Conseller de Cultura senyor Carles Pi i Sunyer

Enmig del torb d'angoixa i d'inquietud que ha sacsejat el món en aquestes hores febroses, mentre els nostres soldats munten la guàrdia en la terra alta de l'Ebre amb un valor llegendari, quan en la intimitat de les llars anònimes les privacions i els dolors d'una guerra no volguda són superats amb un coratge exemplar, Catalunya té el gest amable i ple de gràcia d'obrir en el cor de la capital barcelonina una Exposició que fa honor als nostres artistes. Aquest acte, modest en la seva aparença, però, és una significació profunda i transcendent. S'enganyarien aquells que creiessin que en vivim, una senzilla festa d'art, pugui la tensa preocupació de la guerra que ésser sobrera o desplaçada. Si el sentit de la lluita és en defensa de la llibertat, que és igual a dir dels furs de l'esperit contra les imposicions materials, tot allò que sigui exaltació i estímul de la intel·ligència o de la sensibilitat hi representa una aportació. I si per a nosaltres, catalans, és encara defensar Catalunya, en serà un element quan n'afermi o defineixi la personalitat, en aquest cas que en mostri, al conjur de l'art, l'expressió del rostre i la bellesa de la imatge.

Temps a venir, quan es pugui contar sense passió la història d'aquests anys, tan plens de contingut d'humanitat, un dels aspectes més sorprenents i admirats, serà la intensa obra de cultura desenrotllada a Catalunya, com a tota l'Espanya republicana, enmig del risc, les dificultats i les tristeses de la guerra. Aleshores serà fàcil veure'n la significació; comprendre que té el mateix sentit pregon la resistència, fins al darrer sacrifici, del soldat a la trinxera, que l'afany de cultura, potser una mica hiperestèsic, però que respon a un impuls vital, en defensa del pensament i la personalitat amenaçades. Per això, quan hom crea una escola per a infants, obre nous ensenyaments, funda una biblioteca, dota una institució científica, protegeix el patrimoni històric, estimula la producció literària, organitza concerts, subvencions el teatre o inaugura un Saló de Tardor, en fer-ho, no realitza un acte trivial, episòdic, desambientat i en desacord amb la trepidació de l'hora. Està dintre del corrent, fatal com el destí, però n'amoroseix la força cega amb un reflex d'emoció humana. Que el més noble heroisme és aquell que amaga el rictus del dolor sota la gràcia d'un somrís.

L'afany comú que a tots ens empeny, obliga a considerar amb afecte corre insubornable al llarg de les generacions. El poble català sempre l'ha sentit, i continua avui voltant els seus homes intel·lectualment representatius d'una aurèola d'estimació. La commoció profunda, produïda a contracop de la revolta militar, altera fortament l'escala dels valors, alguns cops amb justícia, altres injustament. Però el nostre poble en anar-se retrobant després de la primera sorragada, continua respectant les valors intel·lectuals que intuïtivament sent que el representen. Adhesió deguda a un fort i obscur anhel d'afirmació de la personalitat catalana i facilitada per l'exigència d'una disciplina conscient, que ha de restablir com a ossada fonamental d'un poble les valors morals i les jerarquies espirituals. Per això els nostres homes d'intel·ligència i de cor, tenen avui, en natural i legítim reconeixement de llur fidelitat, el respecte i l'amor de Catalunya.

No fa molt, en aquesta mateixa tribuna, un dels nostres intel·lectuals feia l'elogi de la lleialtat dels escriptors catalans. Eixamplant l'àmbit de l'observació, escau al conseller de Cultura fer, en una festa d'art, l'elogi comú dels nostres artistes. Que tots ells en són mereixedors. Els artistes, per la sensibilitat hiperrofiada, per aquesta espurna gran o petita, de geni malaltís que la inspiració comporta sempre, per la mateixa condició del seu treball i forma de valorar l'obra feta, són els que més poden estar influïts i sotmesos a la força abassegadora de la riuada, que més dificultats han de trobar en la pràctica realitat. Podrien, per tant, explicar-se i fins perdonar-se les amargues reaccions i les tristes fallides. I malgrat tot, excepcions contades, els nostres artistes poden sentir el noble orgull d'haver-se mantingut fidels a Catalunya.

Hi han estat fidels els nostres escriptors. Ells que representen la plasmació del pensament sensible, han ofert aquest pensament a la deu pregona d'on realment procedia i que corre insubornable al llarg de les generacions. Escriptors vells, de glòria tradicional, que han sentit en l'esgarrifança de l'hora, com un rebrotament de l'emoció d'antany que ja creien marcida, literals d'una obra robusta i sòlida que l'han matisada amb un accent de tèbia humanitat, valors joves pels quals la inquietud emocional ha estat com un esperó i una exigència. Poques vegades com ara saabem de noves obres: de novelles, d'assaigs, de poesia, de teatre. Si no es fa visible una plenitud abundosa de producció literària, és pel fre que hi posen les dificultats insuperables per a l'edició, la manca d'elements materials: paper, energia, obrers, tot. Malgrat el que les obres restin guardades al secret d'un calaix, els nostres escriptors, fidels a la seva vocació, produeixen perquè hi ha quelcom que els empeny a produir. No sabem les obres mestres ja escrites i encara inèdites; tenim, però, una fe conscient, en que si encara no han estat escrites, ho seran, que els nostres escriptors que han vençut el trasbals extern i l'íntima angoixa amb la intel·ligència forta i la sensibilitat sagnant, demà quan puguin acarar-se amb tota serenor amb ells mateixos, tindran un gruix d'idees i sentiments viscuts i sublimats pel dolor, dels quals n'han de sortir, potser de noves valors avui ignorades, noves obres mestres que honoraran la llengua catalana.

Vull fer també, perquè se'l mereixen, l'elogi dels nostres comediants. Tots els hem vist, a la llum artificial de l'escenari dissimulant sota el rostre maquillat, un fons de dificultats i de misèries. Pobres marionetes que semblaven sense ànima, quan en realitat en tenien! Per ells, sovint, les circumstàncies els han estat adverses. I malgrat tot, quan en el teatre, potser pel miracle de l'accent amb què parlaven, sentíen com una compenetració amb la gran massa anònima del públic, era com si en ells quelcom es transfigurés, oblidaven de moment les preocupacions i problemes, per a tornar-se instrumen's expressius d'un destí que es valia de la seva veu, ganyota o rialla, de la caràtula tràgica o de la còmica ocurrència, del rostre enfarinat o la veu adolorida, per a fer sentir al públic senzill, igualment desitjós d'oblidar una emoció elementalment humana. Volguts siguin els nostres comediants que temen com a noble executòria la seva fidelitat al teatre català. Elogiem igualment els nostres músics, tots ells, compositors i executants. Potser fins dintre la comunió dels artistes, cap altre sector com el dels músics haurà vist més desvinculada l'organització normal de la seva manera de viure. Per la majoria, les dificultats d'aquest temps hauran estat una amarga successió de sacrificis. Confesso la pena, aquella pena profunda, persistent, que triga d'esborrar-se, que he sentit alguns cops en veure algun dels nostres músics, des

CARLES PI I SUNYER

dels més eminents, que amagaven pulcrament una situació angoixosa, o dels més modestos que feien vibrar, com una queixa o un plor, les cordes del violí volgut, en l'orquestra d'un petit teatre, o entre el soroll banal d'un café de suburbi. I aquesta conformació a la duresa d'una època de guerra l'han donada amb la sòbria austeritat d'una virtut, la qual no és cap mèrit tenir-la; de manera que si volgués fer concisament l'elogi dels nostres músics, el resumiria en una sola paraula: dignitat.

Tornem per fi, a la sala barcelonina on ens trobem, entre pintors i escultors. ¿Què direm de les dificultats que tenen per a plasmar en llum o forma el seu art que ells no sapiguen? Els uns no tindran teles ni colors, els altres marbre ni bronze; a tots els mancaran compradors i mercats. Per ells moltes vegades produir és també només l'exigència irrefrenable d'un impuls interior, més que una necessitat vinguda d'una demanda externa. I tanmateix pintaran i esculpiran. De la seva vocació transllueix en la seva obra no cal fer-ne l'elogi; se'l fa ella mateixa. Cal, donos, solament, senzillament, dir-vos: Aci la tenim.

Aci les tenim les seves obres, i les estimem pel que són, pel que valen i pel que representen. Ara que, amb la preocupació de voler salvar-los de tot risc, hom té tanta cura dels vells retaules en els quals viuen entre nimbes d'or i en escenes ingènues rostres d'homes en figures de sants, les pintures murals oblidades en l'ombra de les voltes de les petites capelles muntanyenques, les càndides talles primitives que tenen en la seva simplicitat barroera com un clam d'aspiració a l'esperit, just és que ens preocupem també de les obres fetes en el neguit present pels nostres artistes d'avui. Si no tenen la pàtina del temps, les entela com un vel de dolor. I si hem posat amor a les velles pintures i imatges, perquè pressentim l'amor que hi posaren aquells que les feren estimant-les, igual n'hi posem en les d'aquestes hores dures, perquè igualment han estat fetes amb amor.

Amor que és el reflex del que llurs autors senten per Catalunya, i al qual aquesta correspon amb el do d'ànima que els inspira. Bé està que en aquesta hora de prova per Catalunya facin acte de presència la majoria dels nostres pintors i escultors. No tots, però. Alguns en manquen. Es per ells que ho sentim. El desarrelament acostuma a portar a l'eixutesa, a l'abstracció, a l'eixoroquia. No fa molt, comentant la tragèdia íntima de Fortuny, remarcàvem com va dificultar el fer d'un gran pintor un gran artista. I Fortuny era un geni. ¿Què serà en els que no ho siguin? No voldríem que l'artista vlaqués reclòs en un àmbit limitat, sense la deu de coneixement i d'emocions que donen els camins de la terra als rodamons de l'esperit. Però, corrent-la amb l'emoció, la consciència i la dignitat de la pròpia ànima, sense haver-se-la dolorosament arrencat, o el que és pitjor encara, sense haver-se'n trèvolament despullat. Que l'artista ambicioni tots els horitzons, senti totes les veus, menys aquelles que malparlin de la pàtria llunyana, esguardi tots els cels menys aquells dels quals surten els enginys de mort pels seus germans, s'obliidi d'ell, però no de la seva terra, que, en fer-ho, nega l'arrel més fonda, més íntima i sincera del seu propi art.

I és el seu art que se'n ressent. Si manca el nervi interior o la motivació profunda, ha de caure en el parany de la frevolitat o de l'exhibicionisme. La nostra pintura ha estat sempre arrelada, innovadora, oberta a tots els assaigs i experiències, però l'ha salvada de la banalitat la força intuïtiva de la seriositat racial. Per això, essent sempre moderna i captadora dels nous prismes de l'ira, no ha estat inconsistent ni esnob. Desarrelar-se fa caure molt sovint en la llaugera facilitat que porta al plagi, en l'arbitrarietat conceptuosa o en l'artifici funambulesc que sols pot esparverar o fer admirar els badocs. Totes les experiències són permeses en la conjugació de la terra i la llum. Ja és prou per a tota solidesa i tota fantasia. Que no hi ha res més somulador que la terra, ni res més real que la llum.

És la seriositat en la creació de les obres, l'ambició de deixar-les ben fetes, que fa posar-hi amor. Pel treball que han donat i pel propòsit que ambicionen. Es gleshores quan també les estimem, amb afecció de cor, aquells que les veuen, perquè les comprenen i les senten. Les estimem perquè les sentim nostres, com les velles pintures o els antics monuments ja entreteixits en el complex de la nostra sensibilitat. Superior comprensió a la qual ha d'aspirar l'artista. Les obres fetes d'encàrrec, sense posar-hi l'ànima, desarrelant-se de l'originària raó d'ésser, podran tenir un preu, però no un veritable valor, ésser taxades, però no estimades.

En les arts de la representació és on millor pot trobar-se aquesta barreja tan catalana de fons i de forma, de seny i de follia, que explica els grans contrasentits de la nostra ànima, la grandesa i la misèria del nostre ésser. Si la mentalitat catalana té una gran facilitat per la interpretació, les arts plàstiques li donen amb la realitat externa una matèria a interpretar, però també l'artista en interpretar-la hi posa vida interior, ànima. Aquesta triple base d'objecte, aptitud i esperit, fa que la nostra pintura sigui conjuntament realista, àgil i profunda. Per la seva mateixa condició, més que les altres manifestacions intel·ligents i sensibles, la imatge feta art, és una de les formes millors de sentir i fer sentir Catalunya. Per ells el seu ón és la pròpia terra vista a través de la seva ànima. I cadascun el veu a la seva manera, però tots el senten amb amor.

Quan la visió es concentra en una figura o en una petita cambra, el paisatge es torna més íntim. Però fins en les figures, en les escenes interiors, hi ha un no sé què, un accent o tonalitat ben nostres que, com que respon a un sentit vigorós, li donen categoria de llar i no convenció de casolanisme. I quan la imatge es despulla de tot ropatge extern o accessori, en el nu o en l'escultura, encara en la interpretació s'hi fonen els tres elements fonamentals, encara és forma, ànima feta forma. Per això, en aquesta forma, hi ha tota l'ànima.

És difícil de comprendre la pintura catalana. Permet i se n'han fet tota mena de versions i comentaris ben diversos, precisament perquè ve a ésser com el punt d'intersecció de la complexitat densa i contradictòria de la nostra ànima. Té un fons de serietat i un espurneig de fantasia. Es senzilla i sorprenent, amable i esquerpa, tradicional i agosarada. Cada artista sembla que vulgui viure una nova experiència, la seva, però en emprendre-la, amb tot l'impuls iconoclasta de la joventut, la *present* que en darrer terme ha d'ensenyar-li la veritat fonamental de la seva motivació. Per això té tanta ambició de modernitat i tan contingut de durada. És difícil voler-ne parlar; i només poden donar-se'n lluors, reflexes, suggeriments. Es millor admirar-la i sentir-la. Flor de la sensibilitat de Catalunya, les pintures reunides en aquesta sala barcelonina donen en el dolor de l'hora present, junt amb l'afirmació plena de la seva categoria, l'amable reconfort de la seva gràcia.

Plau-me, doncs, en nom de la Junta d'Exposicions d'Art, declarar inaugurat el Saló de Tardor 1938. Hauria volgut amb aquestes paraules meves concretar la significació profunda d'aquest conjunt d'obres que representen l'esforç, la traça i la sensibilitat dels nostres artistes. Però, més que les paraules, us ho deixaran sentir el gaudi i el sentiment que elles produeixen. Us invito que les esguardeu amb fervor i amor. Que si un bri d'herba tendra, un petit insecte qualsevol, tanca en el seu minúscul secret tot el misteri de l'univers, en un bocí de paisatge nostre, sentit amb passió d'amor, modestament emmarcat, s'hi pot encloure tota l'emoció de Catalunya.

COM PEL 1914

per Jaume Passarel

Heus ací un home exacerbat que avança, amb els punys closos, les celles arrufades, els llavis closos, davant d'un poble. El 1914 s'anomenava Guillem. Abans s'havia dit altres noms. El 1938 s'anomena Adolf Hitler. I darrera seu, tot un poble, exacerbat igualment, al qual hom ha sabut inocular hàbilment el microbi bèl·lic, que el segueix gairebé serrant de dents.

Ara, com aleshores, hom li ha omplert copiosament el cervell de dèries imperialistes, de victòries glorioses. Hom, però, li ha amagat les derrotes.

Per tal que caminés a gust per la ruta bèl·lica, han estat falsificats telegrames, com es féu amb el d'Ems quan la guerra del 70, o bé, el 1914, s'inventà una llarga i fantàstica rastellera d'agressions armades a la frontera alemanya, per tal de justificar la declaració de guerra contra França, i és amagada la derrota que sofrí al Marne, amb mires a una possible revenja.

El propòsit és clar: alimentar, en l'esperit del poble alemany, la flameta de l'odi, per tal de poder conduir-lo, en el moment oportú, a la guerra. Fins a quin punt ha estat aconseguit aquest objectiu no trigarem gaire a saber-ho.

Ha estat damunt d'un gran "b'ufi" de mentides imperialistes i d'ànsies de revenja, creades pels dirigents del país i alimentades constantment amb una propaganda hàbil, com s'ha bastit l'edifici del nacional-socialisme. I cal no donar tota la culpa del que passa a l'actual dictador d'Alemanya. De certa manera Hitler és un intèrpret dels sentiments morbosos del país que dirigeix.

* * *

Tinguem present que quan acabà la darrera guerra, amb la derrota decisiva d'Alemanya — l'Alemanya que havia torpedinat vaixells mercants, que havia començat d'utilitzar el bombardeig de ciutats obertes, i que havia comès molts d'altres crims —, aquesta fou arreu del món d'una evidència indiscutible. Però a molts alemanys, en canvi, els causà sorpresa i estupor; i, finalment, la sensació que havien estat enganyats.

¿Com podia ésser que haguessin resultat vençuts si en la guerra no s'havia produït, als seus ulls, cap acció decisiva perquè ho fossin?

El Marne i tot el que havia succeït els era desconegut. Els dirigents del país havien tingut bona cura d'amagar-ho.

Com que no coneixien, donos, cap dels fets que havien donat per resultat l'afebliment de l'exèrcit imperial, atribuïren la derrota a unes altres causes.

I el país, que no havia vacil·lat a aplicar aquells procediments criminals valent-se dels seus submergibles, se'n va sentir indignat. Aquí comença de néixer el sentiment de revenja.

Sense això, probablement, el nacional-socialisme — que és la continuació directa, aguditzada, de l'imperialisme dels Frederics, dels Bismarcks i dels Guillems — no hauria trobat el terreny tan adobat per a fer-hi créixer les seves dèries, i qui sap si no s'hauria arribat a l'estat de coses actual...

Així com a França i a Anglaterra es troba sempre l'home que sap defensar i salvar el país, àdhuc fent la guerra a contracor — Clemenceau i Lloyd George, etc. —, a Alemanya sempre sorgeix l'home que ha de fer la guerra... i que la fa.

Els diaris diuen que en l'ànim de Hitler hi ha pesat molt la tesi dels extremistes nazis, els quals creuen que Alemanya no té avui enfront, militarment, ni un sol enemic perillós.

També, aquest darrer detall, igual que el 1914. En el terme de dos mesos Alemanya, aleshores, havia d'esclafar totalment França.

Ja sabem el que va succeir. I pel que va succeir ens podem imaginar ara el que succeiria a Alemanya, si de cas gosés — i tots els símptomes assenyalen que gosarà — a desafiar amb el seu urc bèl·lic tot el món; amb les mans al cap.

* * *

Nota final. Al costat d'Alemanya hi ha Itàlia. Aquests darrers dies el dictador italià s'ha prodigat fent discursos encesos, afirmant, en tots els tons oratoris imaginables, que es posaria al costat de Hitler en tot i per tot.

No en fóssiu gaire cas. Itàlia, l'aliada d'Alemanya, el 1914, ho era d'Àustria. Però va trair-la per un plat de llentilles territorials. Seria capaç, ara, segons com es descabdellessin els esdeveniments, de fer el mateix, si no pitjor. La lleialtat als pactes i a les aliances no és una característica de la política italiana.

Un altre plat de llentilles serviria perfectament per a justificar la deserció, degudament adobada amb uns quants pinyols declamatoris i un bon assortit de ganyotes melodramàtiques. La situació quedaria resolta així... sempre, però, tant a Alemanya com a Itàlia, que el resultat de la guerra no destruís, amb violència, l'edifici de les dictadures...

Car aquest, a fi de comptes, és el veritable problema que batega en el si de la febre que avui sofreix el món. La fi de les dictadures. Com aleshores, per bé que encara no s'anomenaven nacional-socialisme o feixisme...

Fulletó de la PUBLICITAT — 2 d'octubre del 1938

1808 - 1938

PETITA ANTOLOGIA DE LA INDEPENDÈNCIA

El nostre plagi a la història

per SIEGFRIED BOSCH

El capgirell de la guerra espanyola en guerra d'independència ha determinat en articulistes i conferenciants la naixença com d'una obligació tàcita, d'un deure moral, a no negligir de llurs guions expositius una o altra crònica o una referència al suggestiu i fàcil paral·lelisme que presenten les dates 1808-1938. I ho han fet dins una escala de majors o menors encerts, encara que amb un freqüent predomini de la nota negativa respecte als primers. Per què? L'explicació no és difícil: hom ha vist solament el fet extern de les situacions paral·leles, és a dir, el de la invasió. Però, essent la invasió el fet definidor d'aquell paral·lelisme, no és el més característic ni encara el més fonamental. Importa més el detall en la reacció, i, potser millor, en determinats detalls convergents en el fet genèric de la independència hispànica. Dic hispànica en terminologia estricta. Avui es lluita per abastar uns mateixos interessos, com, temps enllà, cada nacionalitat ibèrica ha lluitat pels llurs propis. Aquesta observació em rellevarà de dir, més endavant, que, en els textos que s'addueixen, la designació d'"espanyol" és presa exclusivament en el sentit d'"hispànic", és a dir, ibèric.

Hem dit que l'important, amb referència a la invasió, és el fet genèric de la independència. En aquest sentit les nacionalitats ibèriques tenen una tradició ben arrelada. Hi ha textos de totes les èpoques que ne són un panegíric d'aquesta virtut. Una virtut que, en definitiva, és simplement l'expressió d'un determinat grau de capacitat combativa. Ja Strabó, en la seva "Geografia", remarcava, referint-se als muntanyesos del Nord, que "els agraden els certàmens gimnàstics, exercitant-se en el maneig de les armes, a muntar a cavall, al pugilat i a la carrera i als combats d'esquadrons". Però, erec jo, el qui millor l'expressà, i més ingènuament, i amb el classicisme de la seva època, fou Antonio de Villegas en la seva novelleta de frontera d'Abindarràez i la formosa Xarifa, en dir, referint-se a l'injust oblit en què jeia el nom del cèlebre alcaid d'Antequera D. Rodrigo de Narvàez, que "éste, peleando contra los moros, hizo cosas de mucho esfuerzo, y particularmente en aquella empresa y guerra de Antequera hizo hechos dignos de perpetua memoria; sino que esta nuestra España tiene en tan poco el esfuerzo, por serle tan natural y ordinario, que le parece que cuanto se puede hacer es poco; no como aquellos romanos y griegos que al hombre que se aventuraba a morir una vez en toda la vida le hacían en sus escritos inmortal y le trasladaban a las estrellas".

ELS CABDILLS

1808-1938. El nostre plagi a la Història. Plagi en sentit limitat. Però és que la Història es repeteix. Prescindeixi's del fet genèric per a copsar-ne els detalls. El primer paral·lelisme frapant l'ofereixen Ferran VII i Franco, els lacais coronats, o quasi coronats, de les forces invasores. Vegeu alguns paràgrafs de la carta que, el 27 de juny del 1808, adreçava el Borbó a l'emperador francès:

"Doy muy sinceramente, en mi nombre y de mi hermano y tío, a V. M. I. y R., la enhorabuena de la satisfacción de ver instalado a su querido hermano el rey José en el trono de España. Habiendo sido siempre objeto de nuestros deseos la felicidad de la generosa nación que habita en tan dilatado terreno, no podemos ver a la cabeza de ella un monarca más digno ni más propio por sus virtudes para asegurársela, al dejar de participar al mismo tiempo el grande consuelo que nos da esta circunstancia... Señor, perdonad una libertad que nos tomamos por la confianza sin límites que V. M. I. y R. nos ha inspirado y asegurado nuestro afecto y respeto, permitid que yo renueve los más sinceros e invariables sentimientos, con los cuales tengo el honor de ser, Señor, de V. M. I. y R. su más humilde y muy atento servidor."

D'aquest text resulta establerta la següent equació amb la incògnita ja resolta. Heus-ne la fórmula: Ferran VII: Napoleó :: Franco: Hitler i Mussolini.

"NACIONALISTES" I DEMÒCRATES

Una curiosa correspondència que recull Somoza als seus "Documentos para escribir la biografía de Jovellanos" entre l'afrancesat Cabarrús i el literat i hisendista Gaspar Melchor de Jovellanos ens dóna el mirall del que foren, llavors, els "nacionalistes" i republicans d'avui: afrancesats i patriotes.

Cabarrús, en carta que adreçava al segon agost de 1808, referint-se a la recent derrota infligida a Dupont, a Andalusia, per Castaños, en la qual el francès hagué de rendir 150 canons, 60.000 fusells i tots els carros i bagatge de combat de l'Exèrcit, es lamentava:

"Y este hombre (el rei foraster), el más sensato, el más honrado y amable que haya ocupado el trono, que V. amaría y apreciaría como yo si le tratase ocho días, este hombre, va a ser reducido a la precisión de ser un conquistador — cosa que su corazón aborrece, pero que exige su seguridad". I diu, més endavant: "Yo me hallo embarcado sin haberlo solicitado en este sistema, que he creído y creo aún la única tabla de la Nación; le seré fiel y Dios sabe a donde iremos a parar y qué será de nosotros, pero no habiendo cometido una injusticia, ni hecho derramar una lágrima, y preparándome a enjugar muchas, nada tendré que reproducirme y me resignaré con la suerte".

La resposta de Jovellanos és, en veritat, una peça magnífica d'oratòria patriòtica i una punyant diatriba contra els falsos conceptes nacionalistes de Cabarrús — els mateixos de l'Espanya blava d'avui. Es datada a Jadraque i d'ella extraiem els següents notables i significatius passatges:

"Que V. M. haya abrazado el partido menos justo, puede hallar disculpa en la fuerza de las circunstancias, siendo llamado a él, sin solicitarle, y peligrando su familia en Bayona, si pagase aquella distinción como una repulsa, que V. le siguiese después y mientras creyó que la flaqueza de la Nación, y los artificios de su opresor, podían hacerle doblar la cerviz, y sufrir el nuevo yugo, era ya una consecuencia del primer paso; y en él, la compañía de algunos hombres de mérito, pudo también cohonestar su conducta, pero que en medio de la ruina de este partido, cuando ve que disipados aquellos artificios, desecha la fuerza que lo sostenía, desengañado y vigorosamente pronunciada la Nación, y repelido con el silencio más profundo, y con las demostraciones más claras, el nuevo jefe, por su pueblo, por sus magistrados, V. M. no sólo le siga, sino que pretenda justificarle con todos sus horribles designios, y a pesar de las tristes consecuencias que nos anuncian; que V. M. le siga, cuando ya no queda al opresor otro recurso que conquistarnos, cuando reconoce la necesidad de esta conquista, cuando prevé y afecta llorar los horrendos males que serán consecuencia de ello... esto es lo que, ni el honor ni la razón podrán disculpar jamás".

Es refereix ara, al sarcasme que és recórrer a una invasió forana com a "única taula de la Nació" per a salvar-se, fent aquesta frase de factura totalment castelariana: "Lo que diría Grecia al ateniense que con igual razón se disculpase de seguir a Xerxes, esto es lo que España, y lo que el más débil de los españoles responderá eternamente a Cabarrús". Compara les causes de l'usurpador de Nàpols amb la del "legítim hereu del tron de Castella", i — sóu valors iguals? — es pregunta. Val tant un germà de Napoleó com el descendent de Recared, de Pelai, de Ferran III? I, encara que Espanya lluités solament per la dinastia del Borbó, valdrien menys per a ella els Borbons que els Bonapartes? La resposta de Jovellanos a aquestes preguntes és magnífica:

"Pero no: España no lidia por los Borbones ni por Fernando: lidia por sus propios derechos, derechos originales, sagrados, imprescriptibles, superiores e independientes de toda familia o dinastía. España lucha por su religión, por su Constitución, por sus leyes, sus costumbres, sus usos, en una palabra, por su libertad, que es la hipoteca de tantos y tan sagrados derechos."

Jovellanos ataca, a continuació, amb paraula contundent i abrandada, la falsedat de la pretesa regeneració hispànica per Nepoleon, i es pregunta: "Y bien: si sólo trata de hacer feliz a España, ¿quién es el que le llama a tan sagrada y benéfica función? ¿Quién le ha dado derecho para ingerirse en ella? Y cuando pudiera desempeñarle como ciertamente creímos, en calidad de buen aliado, ¿quién le autoriza para tomarla en la de usurpador y enemigo?" Com avui, qui menys podia fer-ho.

LA REACCIÓ DEL POBLE

I la reacció del poble? D'aquesta cal estudiar-ne les manifestacions en dos moments. En la zona ocupada i en la lleial.

La història peninsular durant els anys 1808-1812 ens ofereix més d'un text que és l'espill fidel de l'estat d'ànim, de l'esperit de resistència que, en aquells moments, sabé tenir el poble en peu de guerra. Ens serviran d'exemple alguns fragments de la resposta donada pel general Palafox, el 22 de desembre del 1808, a la proposta de rendició feta a Saragossa pel general Moncey, que copia Canga Argüelles del Suplement a la Gaseta del Govern del 3 de febrer del 1809 en les seves "Observaciones sobre la historia de la guerra de España de Napier":

"El general en jefe del ejército de reserva responde de la plaza de Zaragoza. Esta hermosa ciudad no sabe rendirse...

"S. E. el mariscal Moncey se llenará de gloria si, observando las nobles leyes de la guerra, me bate; no será menor la mía si me defiendo. Lo que digo a V. E. es que mi tropa se batirá con honor... Nada le importa un sitio a quien sabe morir con honor, y más cuando ya conozco sus efectos en 61 días que duró la vez pasada. Si no supe rendirme entonces, con menos fuerzas, no debe V. E. esperarlo ahora, cuando tengo más que todos los ejércitos que me rodean...

"El señor mariscal del Imperio sabrá que el entusiasmo de 11 millones de habitantes no se apaga con opresión, y que el que quiera ser libre, lo es...

"Tengo el honor de contestar a V. E., señor mariscal Moncey, con toda atención, en el único lenguaje que conozco y asegurarle mis más sagrados deberes."

Aquesta és la mateixa resposta que s'ha donat i repetit avui als sequaços estrangers de l'exèrcit legionari de Franco.

I als territoris conquistats? Una indiferència absoluta per l'invasor, una fredor de glaç per als seus entusiasmes, que són l'expressió més viva de rebuig dels que es proclamen, ara com llavors, salvadors de la pàtria.

Sitnem-nos històricament. Capitulació de Madrid, després de les converses del general D. Tomàs de Morla i Napoleon. Trencament dels convenis de capitulació. 19 de març del 1809, festa de Sant Josep. Diada del rei intrús. Vegeu com recull aquesta festa el comte de la Forest, ambaixador de Napoleó prop del rei Josep, en correspondència del 20 de març:

"El 19 de marzo de 1809 hubo muy escasos regocijos públicos en Madrid, con motivo de la fiesta de San José... El corregidor había recomendado se hiciesen iluminaciones, pero en términos muy generales, y de manera que las familias a las que molestasen estos gastos (sembla que les molestaren gairebé totes) pudiesen prescindir de ello. Muy pocos hoteles aparecieron iluminados."

La veritat és que, encara que el diplomat La Forest procura, en la seva comunicació, fer veure que la desanimació de la diada fou cosa plantejada i volguda, no queda lloc a dubtes respecte la desgana del poble a participar en cap festeig a honor de l'usurpador.

EL NOSTRE PLAGI A LA HISTORIA

Ben mirat, tanmateix, no és un plagi. És la Història que es repeteix, conformada amb aquest tòpic que ja ha esdevingut premissa de pura lògica. Mireu el mapa d'Espanya en 1808 i compareu-lo al d'avui. Llavors, les principals capitals s'havien rendit a l'allau feixuga de l'exèrcit invasor. Madrid, Barcelona, València, havien claudicat. Avui la situació és més avantatjosa. I, amb tot, es vencé. Jovellanos constatava a Cabarrús, en 1808, la meravella de la resistència a l'invasor amb aquestes paraules sadolles d'entusiasme:

"¡Qué poco conoce usted a los españoles del día! La injuidad de sus enemigos ha inflamado sus almas y exaltado su carácter hasta el punto de hacerlos invencibles. ¿No han dado ya buena muestra de ello? ¿Moncey no huyó avergonzado ante los muros de Valencia? ¿Le Febre no agotó en vano su furor en continuos ataques siempre quebrantados en los pechos de acero de los zaragozanos? Y Dupont ¿no cayó ante la constancia de Castaños con 17... combatientes, la flor de los ejércitos del tirano, rindiendo 150 cañones, 60.000 fusiles y todos los carros y trenes y bagajes de su ejército? ¿Y no ve usted formarse por todas partes nuevos ejércitos invencibles? Desde Gijón a Cádiz, desde Lisboa a Tarragona, no suena otro clamor que el de la guerra. La justicia de la causa da tanto valor a nuestras tropas como desaliento a los mercenarios que vendrán a batirlas."

I ara, com ahir. Al Dos de Maig, a Bailén, als Arapiles, han succeït Guadalajara, Brunete, Belchite, Teruel, l'Ebre... La Història ha traçat el seu curs. Hem vist la trajectòria més immediata, en el passat, de la nostra guerra, i tots en coneixem el desenllaç. I la Història no ens trairà. I el desenllaç serà, ni més ni menys, un plagi de 1812.

Madrid, 31 d'agost.

"Signar una declaració anglo-alemanya sense consultar amb els seus collegues ni amb els Dominis no correspon a un primer ministre", acusà Duff Cooper

LA PUBLICITAT

"Lamento no poder contestar, avui el senyor Duff Cooper, encara que no tingui jo res per retirar o per lamentar", començà dient Chamberlain en el seu discurs

EUROPA DESPRES DE LA CAPITULACIO

Mr. Chamberlain s'excusa als Comuns del sacrifici de Txecoslovàquia

"L'acord de Munic no permet ralentir el programa de rearmament"

Mr. Duff Cooper acusa el Premier d'haver negociat a Munic sense consultar el Govern

Londres, 3. — La premsa anglesa d'aquest matí, passat l'entusiasme, expressa greus reserves i preocupacions davant la situació internacional.

El "Times", en un llarg editorial, escriu que s'ha evitat la guerra, però en el Parlament es fan nombroses crítiques. També en el Gabinet es manifesten divisions entre els ministres. No obstant, el partit conservador diu que el Parlament no acceptarà el vot de censura. El "Times" diu que Checoslovàquia a merescut l'agraïment de la humanitat perquè ha salvat la pau; però cal calmar no solament el dèbil, sinó també el més fort.

El "Daily Telegraph" diu que "un ha nombroses persones que creuen que el preu que s'ha pagat per la pau es un preu molt elevat. El que preocupa "és l'actitud de Hitler", el qual controla ja més poderosa màquina de guerra del món". El temps demostrarà si Hitler ha acceptat a Munic un compromís provisional o té ambicions més grans, esperant per a satisfer-les temps més favorables. El "gentlemen's agreement" de Munic no fa desaparèixer el temor. El mètode d'amenaça posat en vigor en el cas deTxecoslovàquia, es pot repetir contra el primer p... que es posi en el camí del Reich. Si els txecs haguessin estat menys addictes a la causa de la pau, haurien pogut justificamament, provocar una guerra."

El diari oficiós protesta que ningú no parli de Txecoslovàquia i que es guardi "un silenci fred" a propòsit d'aquest país, que té dret a totes les manifestacions d'agraïment.

El "News Chronicle", liberal, continua criticant severament la política estrangera de Camberlain. El diari escriu altra vegada que Hitler no estava decidit, davant la coalició internacional que s'havia format contra les seves pretensions. "El deure de les democràcies ara — afegeix el diari liberal — és no perdre temps i veure el que es prepara en l'esdevenidor. El priòdic no creu en la sinceritat de Hitler i demana explicacions a Chamberlain a propòsit del "gentlemen's agreement".

El "Daily Herald" reprotxa a Camberlain l'aver exclòs Rússia de la conferència i no haver consultat Txecoslovàquia a propòsit de les condicions imposades. "En aquesta conferència de Munic ni Rússia ni Txecosovàquia no han estat interrogades. Chamberlain— diu el diari laborista. — vol empènyer Rússia cap a l'isolament, que disminuirà enormement les probabilitats de seguretat collectiva contra els agressors d'Europa."

També el "News Chronicle" i un grup d'onze diputats pertanyents als partits conservador i liberal, protesten contra l'exclusió de Rússia i contra els intents dels conservadors de fer una política fora de tota participació de la URSS. — Agència Espanya.

El "gentlemen's agreement" sense "gentlemen"

UN MISSATGE DE CONSOLACIO DE CHAMBERLAIN A DALADIER

París, 3. — El senyor Neville Chamberlain ha dirigit al senyor Daladier el següent telegrama:

"A la meva tornada a Londres desitjo expressar-vos, senyor President, el meu major reconeixement pel vostre ajut i la vostra cooperació lleials durant aquestes recents jornades d'ansietat, així com la meva admiració pel valor i dignitat amb els quals heu representat el vostre gran país. En la declaració que signàrem el canceller i jo coincidirem a reconèixer que els nostres dos pobles estan units en el seu desig de pau i de consultes amistoses en tots els litigis que puguin presentar-se. Els colors dels nostres dos pobles estan tan estretament units que jo sé que aquests sentiments són els del vostre país tant com els del meu. Veig en l'esdevenidor una cooperació renovada i contínua en vós, que es traduirè en nous esforços per a la consolidació de la pau europea, gràcies al desenvolupament de la bona voluntat i de la confiança que inspiren tan afortunadament les relacions que existeixen entre els nostres dos països.— Fabra.

* * *

París, 3. — El missatge de Chamberlain al senyor Daladier, amb el qual el "premier" anglès tracta d'atenuar la desfavorable impressió produïda a França i Anglaterra per l'acord directe entre Chamberlain i Hitler, és la conseqüència, segons s'afirma als cercles oficiosos, d'una gestió de l'ambaixador francès a Londres. El representant de França preguntà a Chamberlan quin era l'abast del "gentlemen's agreement" anglo-alemany, i el cap del Govern anglès ha dirigit l'esmentat missatge al senyor Daladier en vigilies del devat a la Cambra francesa, entre els membres de la qual és molt profunda l'emoció davant la política anglesa d'acord amb Alemanya.

La preocupació francesa es manifesta especialment davant les interpretacions del "genlemen's agreement" per la premsa alemanya. Aquesta parla molt clar. Un diari nazi recorda que Chamberlain seguеix la política del seu pare, Josep, el qual, en efecte, era germanòfil i negocià una aliança amb Alemanya contra França, fent-li sofrir el fracàs de Pashoda. L'òrgan personal de Goering, per altra part, ha ufirmat que Alemanya s'ha salvat d'una coalició mundial que l'amenaçava. La "Frankfurter Zeitung" anuncia que Alemanya e Anglaterra ja no faran més la guerra entre sí. Els altres periòdics nazis ja comencen a posar la condició per part de França de l'abandonament de la seva aliança amb Rússia. El "Volkischer Beobachter" s'atreveix àdhuc a demanar el càstig a França dels elements que volien una política més decidida. —g. E.

TOT EL QUE VULGUI HITLER

Londres, 3.—Chamberlain, segons escriu el "Times", en es seves negociacions amb Alemanya estaria disposat a discutir diverses mesures econòmiques per arribar a un acord polìtitic a base de la memòria presentada per van Zeeland.—Ag. E.

A ANGLATERRA ENCARA HI HA GENLEMEN

Londres, 3. — En una declaració firmada per nombroses personalitats parlamentàries, universitàries, literàries i artístiques publicada aquesta nit invita el poble anglès "a no oblidar en la primera impressió d'alleujament en el moment en què la guerra s'allunya, a quin preu aquesta pacificació fou pagada i li pot costar en l'esdevenidor".

La declaració posa de relleu:

"La pressió intolerable a què fou sotmesa Checoslovàquia, els sacrificis demanats a aquest país, el reforç de la situació que d'ells resulta per a l'Estat hitlerià..."

Els firmants terminen protesant contra la política del Govern.

Entre els firmants de la declaració sobresurten especialment el vescomte Cecil Ofchelwood, Harold Nicolson, A. V. Alexander, H. G. Wells, Wickham Steed, Philip Noel Baker. miss Eleanor Rathbono, etc. —Fabra.

UN SERMÓ DE L'ARQUEBISBE DE CANTERBURY CONTRA LES CULPES ANGLESES

Londres, 3. — L'arquebisbe de Canterbury, en el curs d'un sermó que ha estat molt comentat, ha aHuit els sacrificis que les nacions han exigit a Txecoslovàquia, i ha enumerat les causes que han conduit a aquesta situació, entre les quals figuren la indiferència amb què les nacions han assistit a les constants violacions del dret.

Anglaterra ha de reconèixer el seu tant de culpa en la greu situació a què Europa havia arribat i en els errors comesos, perquè si la Societat de les Nacions hagués complert amb la comesa que se li tenia assignada, el món no hauria arribat a aquesta situació. Cal reanimar la confiança en la Societat de les Nacions i tornar-li el seu prestigi,i fent-li complir estrictament tots els articles del Pacte.

L'arquebisbe de Canterbury ha preconitzat també l'abolició de l'ús dels avions de bombardeig. — Agència Espanya.

CONSELL DE MINISTRES

Londres, 3. — El Consell de ministres s'ha reunit aquest matí a Downing Street. — Fabra.

EL C. N. ANGLES DEL TREBALL DEMANA GARANTIES CONTRA ELS ATROPELLAMENTS NAZIS

Londres, 3. — El Consell Nacional del Treball fa pública una declaració en la qual afirma que les nacions que sanclonaren la cessió del territori txecoslovac a Alemanya han de protegir el poble txec contra els actes de tirania de les tropes del Reich.— Fabra.

EL LLIBRE BLANC ANGLES

Londres, 3. — Acaba de publicarse, sota la forma de Llibre Blanc, una sèrie d'interessants documents relatius a la recent conferència quatripartita.

En aquest Llibre Blanc figuren els missatges de Chamberlain a Hitler i Mussolini, el text complet dels acords de Munic, etc., així com uns mapes. — Fabra.

Abans de la sessió dels Comuns

CHAMBERLAIN AMENAÇA L'OPOSICIO AMB DISSOLDRE EL PARLAMàNT

Londres, 3. — El grup parlamentari laborista ha examinat aquesta tarda la situació Internacional. El cap de l'oposició, Attlee, ha exposat les línies principals del discurs de contestació a Chamberlain a la Cambra.

El grup es reunirà altra vegada demà per a decidir la seva actitud. Fins ara no ha pres cap decisió en el sentit de presentar una moció de censura. Parlarà també el cap de l'oposició liberal, Sinclair, i probablement Churchill.

En alguns cercles s'afirma que Chamberlain amenaça l'oposició amb la dissolució dels Comuns si la crítica és massa violenta. — Agència Espanya.

LES EXPLICACIONS DE MISTER CHAMBERLAIN A LA CAMBRA

Els diputats les escolten amb un gran malestar

Comença el primer ministre lamentant no poder contestar avui el senyor Duff Cooper, "encara que no tingui jo res a retirar o lamentar."

"El dimecres de la setmana passada — continua dient el primer ministre — ens trobàrem reunits sota l'ombra d'una amenaça imminent. Avui expressem unànimement el nostre reconeixemenipe r haver estat escoltads les pregàries de tants milions d'ésser humans."

El senyor Chamberlain tributa un elogi a lord Halifax, i a continuació analitza detalladament la situació planejada quan s'obrí la conferència de Munic.

"El temps — afegeix — era un factor essencial. Existien tots els elements per a una explosió, que ens hauria llançat a una catàstrofe. Per consegbent, calia que obtinguéssim amb rapidesa la conlusió, a fi que aquesta difícil operació de la transferència dels territoris sudetes a Alemanya tingué lloc el més aviat millor."

Chamberlain creu que la qüestió fonamental consisteix en saber quina diferència hi ha entre l'ultimàtum de Gotesberg i l'acord de Munic, el primer rebutjat per Txecoslovàquia i acceptat el segon. Analitza aquesta diferència enmig de diferents estats emocionals a la Cambra. En molts escons es manifesta veritable nerviosisme i se senten algunes paraules de crítica per a l'orador. L'atmosfera de l'assemblea es va carregant i inclús els elements de la majoria se senten contagiats del malestar.

El primer ministre prossegueix:

"El memoràndum de Godesberg, si bé estava formal per proposicions, en realitat era un ultimàtum amb un límit de temps de sis dies. En canvi, l'acord de Munic ressuscita l'acord franco-britànic i defineix les condicions d'aplicació dels principis generals d'aquest pla sota la responsabilitat de les quatre potències i sota el control internacional.

"Tota persona equitativa que estudii les modificacions obtingudes ha de convenir que són d'una extensió considerable i orientades totes cap a una mateixa banda: cap al camí del bon procedir ordenat. Ja no és un ultimàtum.

"De totes maneres, no hi podem veure un triomf nacional o personal per a ningú."

El primer ministre anuncia a continuació que el Govern britànic té el projecte de concedir un empréstit de 30 milions de lliures esterlines a Txecoslovàquia, amb un avenç de 10 milions.

A continuació, el primer ministre afegeix:

"Considero que la contribució de Hitler a l'acord reial i substancial i que la de Mussolini fou certament notable i tal vegada decisiva. (Protestes en l'oposició.) En efecte, fou Mussolini qui obtingué l'ajornament en 24 hores de la mibilització general alemanya. Mussolini i Ciano presentaren al principi de la conferència un memoràndum que el senyor Daladier i jo poguérem acceptar com a base de discussió."

Chamberlain tributa un elogi al senyor Daladier "l'optimisme i bona disposició del qual per a fer front a les seves responsabilitats, la seva competència i bon humor inenrebantable foren inapreciables.

Per la seva part — afegeix l'orador — el President Roosevelt demostrà que la nació més potent del món pot fer sentir la seva veu a 3.000 milles de distància i influir en l'esperit dels homes d'Europa.

També em valg veure encoratjat pels governs dels Dominis, que compartiren totes les nostres inquietuds i totes les nostres esperances."

Pel que es refereix a la declaració anglo-alemanya, el primer ministre diu:

Jo no vaig concertar cap pacte, no vaig contraure cap niu compromís. No existeix cap intel·ligència secreta. La nostra conversa no fou hostil a cap nació. Es tractava d'un ... minat a establir amb Hitler un contacte que jo creia essencial per a la diplomàcia moderna. ¿Qui s'aixecarà per a combatre o condemna el sentiment que es troba expressat en aquella declaració? Aquella declaració fou quelcom més que una piadosa expressió d'opinió.

La lligó que ens dóna la setmana darrerament transcorreguda és que la pau no pot obtenir-se si ens acontentem amo esperar-la. Són necessaris esforços actius i positius. Nosaltres no férem més que posar e.s fonaments de la pau. No hem començat no tan sols la superestructura.

L'ACORD DE MUNIC NO PERMET DONAR LENTITUD AL PROGRAMA DEL REARMAMENT BRITANIC. HA DE VENIR EL DESARMAMENT, AIXO HA D'ESSER PER ETAPES I AMB UN ACORD DE COOPERACIO ACTIVA AMB LES ALTRES N... CIONS. A FALTA D'AIXO HEM DE CONTINUAR MANTENINT-NOS EN GUARDIA.

Però encara que hem de renovar la nostra determinació d'omplir les llagunes que queden en els nostres armaments i perfeccionar les nostres mesures de precaucions defensives i fi d'estar disposats a defensar-nos i fer efectiva la nostra diplomàcia, jo vec noves possibilitats d'abordar aquest tema del desarmament, noves possibilitats que s'obren davant nosaltres, i crec que permeten avui en dia, que ens fem més illusions que mai.

Es a aquestes tasques, a la tornada de la confiança, a la supressió gradual de l'hhostilitat entre les nacions fins que elles mateixes sentin que poden acostar-se una a l'altra sense temors, que jo penso consagrar totes les meves energies i tot el temps que em quedi; abans de transmetre el meu lloc a un home més jove." (Aplaudiments a la majoria.)

LA INTERVENCIO DE MISTER ATTLEE

Foren els txecs els que salvaren la pau d'Europa

Després del senyor Chamberlain fa ús de la paraula el cap de l'oposició laborista, senyor Attlee, el qual comença per posar de relleu la contradicció que hi ha entre les paraules pronunciades avui pel primer ministre: "Hem de continuar armant-nos", i la seva declaració en tornar de Munic, segons la qual la pau estava assegurada per a la nostra època.

El senyor Attlee continua així:

"No s'obtingué res més que un armistici dins d'un estat de guerra. La posició d'Anglaterra i França en un pacte quatripartita és inferior feble per salvar Europa dels perills incalculables que l'amenacen. El present moment no és propici per a un pacte quatripartita, sinó per a una nova i total conferència de la pau. Recorrem als bons oficis dels Estats Estats i no excloguem la U. R. S. S."

Declara que els successos dels darrers dies constitueixen una de les més greus derrotes diplomàtiques que hagin sofert Anglaterra i França. També representen una formidable victòria per a Hitler sense disparar un tret. Per la simple exhibició de la seva força militar, Hitler ha obligat per a Alemanya una posició dominant a Europa. Una posició que Alemanya no hauria pogut adquirir en quatre anys de guerra.

"Quan un capità — afegeix Attlee —, contràriament a totes les regles de la navegació, ha posat en perill el seu vaixell, els que segueixen des de la costa els seus esforços desesperats per a salvar alguna cosa del naufragi, aclamen el capità quan aquest aconsegueix arribar a terra; però quan després de la investigació es pregunta per què el vaixell s'havia desviat tan de la seva ruta, l'abnegació mostrada pel capità en la darrera hora no el salvarà del veredicte i serà declarat culpable d'haver posat en perill el seu vaixell."

"Són els txecs — afirma Attlee — el que, amb el seu sacrifici, han salvat la pau d'Europa. Els felicito per saber que es farà alguna cosa a favor seu. Però hauríem volgut que aquesta cosa fos també més que un empréstit i que una simple garantia."

Quant a les veritables causes de la crisi europea, Attlee declara que són degudes a què Hitler havia cregut que moment era propici per a continuar el seu avanç. El primer ministre ha estat enganyat si creu que la iniciativa de Hitler estava inspirada amb la compassió que sentia cap els infortunis dels sudetes. El mapa d'Europa ha estat modificat per la força gràcies a les amenaces de guerra de Hitler. Assistim a una degeneració del món civilitzat que és deguda al fet que no s'hagin resolt les dificultats econòmiques provocades pel Tractat de Versalles i per la incapacitat que s'ha mostrat per resistir la força bruta.

SIR ARCHIBALD SINCLAIR

Després del senyor Attlee es concedida la paraula a sir Archibald Sinclair, cap de l'oposició liberal, el qual comença tributant un calorós homenatge "als valents esforços personals del primer ministre", però denuncia en tons enèrgics la seva política de "retirades successives davant les dictadures agressores", política que -diu no podrà mai constituir ells fonaments d'una pau duradora".

"Un dia lamentarem—afirma—que el Govern britànic hagi obert el pas a l'Europa central a Alemanya. No solament hem abandonat les regions sudetes al Reich, sinó que hem donat a Hitler una Alemanya més poderosa i a Mussolini una Itàlia més forta. El primer ministre britànic ha debilitat els fonaments de la democràcia i amb això els fonaments de la pau. Una de les característiques més extraordinàries d'aquesta série de negociacions —afegeix— és la que els txecs no hagin pogut mai veure's cara a cara dels alemanys i demanar una modificació de les existències d'Alemanya. La potència i la voluntat d'aquesta han prevalgut sobre les obligacions dels tractats i sobre la voluntat de les democràcies.

PARLA MR. EDEN

Les rendicions successives no reporten més que humiliacions successives

Fa ús de la paraula seguidament després l'ex ministre de Relacions Exteriors senyor Eden, el qual és acollit amb grans aplaudiments per molts sectors de la Cambra.

"El deure que ens incumbeix a cadascun de nosaltres—comença dient el senyor Eden— és actualment estudiar com ha estat que Europa ha arribat fins a la vora de l'abim, i tractar de robar la forma que això no torni a ocórrer més.

Crec que els historiadors de l'esdevenidor donaran a aquesta declaració un lloc important entre els factors que foren moguts contra la guerra. Crec que tots hem d'admetre, si bé ho lamentem, que les proposicions de Munic no constitueixen res que s'assembli al dret de lliure determinació. Existeixen poques persones entre nosaltres ncara que se sentin molt alleujades pel pes que s'han tret de sobre, que no experimenten cert grau d'humiliació en llegir les tals proposicions. La veritat el temps donat per a l'execució de les proposicions esmentades era cruelment limitat."

El senyor Eden admet que tiprimer ministre ha demostrat en el seu discurs que les proposicions de Munic presentaven certes modificacions en relació a l'ultimtum de Godesberg. Creu, no obstant, que tot judici de detall sobre les proposicions ha d'ésser ajornat fins que l'informe de les comissions interessades doni certa llum sobre la seva aplicació.

No obstant — continua dient l'orador — temo per l'esdevenidor de Txecoslovàquia, especialment en el que es refereix a la garantia britànica. ¿Quan començarà a funcionar aquesta garanit britànica? ¿Solament després de la delimitació final de tots les fronteres o bé ara mateix? Es important que e país ho sàpiga ara mateix."

L'orador posa en guàrdia el Govern contra els perills d'una política europea basada sobcre un pacte quadripartita. Julga que la cooperació de les petites potncies és preciosa, per tal com elles estan quasi sempre — diu — de la banda de la pau.

"El Govern — diu — no hauria d'aventurar-se en aquesta nova política, ja que cap consell europeu no pot ésser complet sense la participació de totes les potències, de les grans i de les petites."

Diu l'orador que no vol deturar-se a discutir si l'acord de Munic representa el principi d'una era millor, o solament uns sis mesos de pau; en canvi, diu que li interessa extraordinàrjament que s'imposi immediatament en tots els aspectes la defensa i la vida nacionals.

"Parlant cruament — afirma — les democràcies han de manifestar-se ara tan resoltes en política i en esperit com les nacions sotmeses a altra forma de Govern."

El senyor Eden treu les conclusions dels darrers esdevenimients: el rearmament ha d'ésser accelerat per tots els mitjans; l'extensió i el caràcter d'aquest rearmament han d'ésser revisats a la llum dels esdevenimients presents, i per últim la nació ha de veure's animada en tots els aspectes a organitzar-se de manera que pugui plantar cara a qualsevol altre duel, en condicions diferents de les d'avui.

Després, l'ex-ministre afirma:

"Els assumptes exteriors no poden ésser dirigits de manera indefinida sobre la base del "slogan": "resistir i donar". (Grans aplaudiments en l'oposició.)

Acabats els aplaudiments, l'ex-ministre de Relacions Exteriors prossegueix:

"Les rendicions successives no reporten més que humiliacions successives, i després exigències més humiliants encara."

El senyor Eden treu d'això la conclusió que els perills que quedaran després de la conferència de Munich no podran subsistir.

L'oado acaba dient:

"Solament per mitjà d'un ressorgiment de l'esperit nacional i per un esforç determinat en favor d'una política estrangera sobre la que pot realitzar-se la unió nacional que jo crec que pugui salvar-se la pau, i no salvar-se solament per a aques mes o per al mes entrant, sinó per a tota la nostra generació."

Una gran ovació acull les darreres paraules del senyor Eden. Apaudeixen tots es diputats de l'oposivió.

LA MOCIO DE CONFIANÇA PRESENTADA PER DOS MINISTRES

Després del senyor Eden han fet ús de la paraula diversos oradors, entre aquests els senyors Lansbury i Henderson.

Sir John Simon i el senyor Malcolm MacDonald han presentat en nom del primer ministre una moció en la qual es diu que "la Cambra aprova la política del Govern gràcies a la qual pogué evitar-se la guerra durant la crisi internacional darrera, així com els *acords concertats a Munic*". Afegeix la moció que "la Cambra aprova els esforços realitzats pel Govern per tal d'assegurar la pau".

La votació d'aquesta moció tindrà lloc demà passat, dimecres. — Fabra.

Londres, 3. — Aquesta tarda s'ha celebrat l'anunciada reunió extraordinària de la Cambra dels Comuns, davant la qual el Primer ministre ha de donar una explicació clara i detallada de la seva actuació en el transcurs dels darrers mesos, i especialment en les negociacions que culminaran amb la desmembració de Txecoslovàquia.

La sessió havia despertat enorme interès. La Cambra presenta l'aspecte de les grans solemnitats. Passadissos i tribunes es troben atapeïts. Tots els escons són ocupats. A la tribuna de premsa es veuen nombrosíssims corresponsals de la premsa i agències de l'estranger. Molt nodrida la representació diplomàtica.

Abans de començar la sessió es veuen animats rotlles pels passadissos, comentant apassionadament la situació. En molts d'ells es parla de la possibilitat que el Govern es trobi avui en una posició difícil. En altres, en canvi, es manifesta veritable optimisme, i es declara que, lluny d'haver de dimitir, el Govern veurà ratificada la confiança de la Cambra.

Amb aquests antecedents, és lògic que en iniciar-se la sessió regnava una formidable expectació, que es veia pintada en tots els rostres.

La sessió dels Comuns

DUFF COOPER, LLARGAMENT OVACIONAT PER LES OPOSICIONS

Després de les paraules fortulàrles amb què l'"speaker" obre la sessió, es concedeix la paraula al senyor Duff Cooper, ministre dimissionari de Marina, per a explicar les raons que li aconsellaren presentar la dimissió del seu càrrec. Aquesta és la primera ocasió que té l'oposició de manifestar el seu criteri.

En el moment d'aixecar-se l'ex-ministre lord de l'Almirallat, esclata una gran ovació als escons laboristes i liberals, ovació que dura llarga estona i que és interrompuda per l'arribada del senyor Chamberlain, el qual és aplaudit, també, pels elements conservadors.

Parla el ministre dimissionari

«Vaig intentar empassar-me els acords de Munic, però se'm clavaren a la gola»

En restablir-se el silenci el senyor Duff Cooper comença el seu discurs.

En primer lloc s'excusa de fer ús de la paraula "abans que ningú", en uns moments en què tota la Cambra espera freturosament el discurs del senyor Chamberlain.

Després afegeix:

"La política britànica no ha estat suficientment concrea als ulls de les aires nacions en el transcurs dels últims mesos, i especialment en les últimes setmanes. Un dia darrera altre derivàrem cap a la guerra contra Alemanya. Mai no diguérem abans del moment culminant—i àdhuc aleshores ho diguérem d'una manera incerta— que estàvem preparats per a la guerra. Altrament, sabiem que s'ha vien donat als caps alemanys unes informacions en el sentit contrari de la voluntat de combatre d'Anglaterra.

"El llenguatge que els senyors Neville Chamberlain i John Simon utilitzaren per dialogar amb les dictadures no significa res a la mentalitat d'un Hitler o un Mussolini. El primer ministre no precisà clarament el criteri britànic a Godesberg. Quan el Govern britànic envià el seu missatge declarant quina era la seva actitud, aquest missatge conenia almenys res elements restrictius; però quan finalment Hitler començà a donar proves d'una modificació de la seva actitud, ja tenia noticia de la mobilització de l'esquadra britànica.

"Tot el que el Govern britànic rebó per haver estat "gentliment raonable" fou l'ultimàtum de Godesberg.

"Chamberlain tornà d'allí sense res més que l'ultimàtum les condicions del qual solament haurien pogut ésser dictades per un enemic cruel i venjatiu a un adversari després d'una llarga guerra.

"Vaig intentar empassar-me les condicions de Munich, però se'm quedaren clavades a la gorja (Grans aplaudiments). Els alemanys, ara que veuen un home a terra, no es privaran del plaer de donar-li cops de peu, i l'exèrcit alemany no es veurà privat del seu botí.

"Sabiem que el cap del Govern alemany tenia les oïdes plenes d'informacions que li asseguraven que en guerra. En canvi, totes les informacions que tenia el Govern britànic coincidien en què Alemanya es preparava per a una guerra pel setembre i que per consegüent preguntà al Gabinet quina seria la seva actitud. Sentí a dir que el poble anglès no es batria per Txecoslovàquia, per entenitre que era qüestió que no li interessava.

"No fou precisament per Sèrbia, que ens batérem l'any 1914, ni tan sols per Bèlgica. Aleshores ens batérem com ens auriem baluth la setmana passada, a fi que ningú pogués dir que una gran potència podia menysprear les

Praga

TXECOSLOVAQUIA SERA NEUTRAL QUAN VINDRAN ELS COPS

Praga, 3. — El periòdic "Lidove Noviny" diu que la política txecoslovaca va a orientar-se vers una actitud de neutralitat.

"Comença un gran joc. La nostra paraula no fou escoltada. No tindrem res a dir quan arribi el desenllaç d'aquest joc, desenllaç que el món, avui, no veu venir.—Fabra.

EL GOVERN DE PRAGA UREUARA UN LLIBRE BLANC

Praga, 3. — L'agència CTK comunica:

"Es confirma que el Govern txecoslovac es disposa a publicar, sobre els esdeveniments d'aquests darrers dies, un Llibre Blanc diplomàtic que aparelxerà aviat.—Fabra.

PROXIMES MODIFICACIONS EN EL GOVERN

Praga, 3. — S'espera una pròxima refosa del Govern de Txecoslovàquia. Els periòdics donen a aquest respecte indicacions encara imprecises. D'elles sobresurt que es desitja, sobretot, que el Gabinet del Treball estigui compost, abans que tot, que el Gabinet del Treball estigui compost per tècnics i representants de l'administració i economia de l'exèrcit així com per alguns partits polítics. —Fabra.

ELS NAZIS JA VOLEN FER FUGIR ELS TXECS DE LES REGIONS DE PLEBISCIT

LA RADIO I LA PREMSA DE PRAGA ELS DEMANEN QUE AGUANTIN

Praga, 2. — La Ràdio Praga posa en guàrdia els habitants de les regions evacuades i d'aquelles que queden sotmeses al plebiscit, contra l'agitació que porta a cap una ràdio estrangera i l'objecte de la qual és incitar tot el possible els habitants de les dites regions a què abandonin les seves llars.

"Hi ha en això—diu la Ràdio Praga—un desig visible que abandonin els dits territoris el major nombre d'electors susceptibles de votar per Txecoslovàquia."

Es fa observar que el dre d'opció serà valedor per a tots els territoris cedits, amb o sense plebiscit.—Fabra.

Praga, 3. — Els periòdics multipliquen les seves crides a la població txeca o alemanya a les regions sudetes perquè no abandonin les seves llars, car d'aquesta manera comprometen anticipadament les probabilitats que el plebiscit afavoreixi Txecoslovàquia.

S'ha establert un control a les arribades a Praga i a altres ciutats per esbrinar el moviment d'emigració de les poblacions mixtes.—Fabra.

Moscou

LA U. R. S. S. NO TE RES A VERURE AMB ELS TRACTES ENTRE ELS QUATRE

Moscou, 3. — L'agència Tass manifesta que un corresponsal d'una agència americana d'informació ha cablegrafiat a Nova York una notícia segons la qual el Govern de la URSS havia donat una suposada autorització al senyor Daladier per a obrar en nom de la URSS, en la conferència de les quatre potències de Munich.

L'agència Tass diu que està autoritzada per a declarar que el Govern soviètic no va donar cap autorització al senyor Daladier, i que, tanmateix, la USSS no ha tingut cap relació amb la Conferència de Munich ni amb les decisions que en ella es prengueren.

La informació del corresponsal americh, afegeix l'agència Tass, és una pura invenció." — Fabra.